

שנה ז' (תשפ"ג)

אוצר פנימי מאמרי חכמות והדרכות

◆ במדבר ◆

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכל שונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבוא
הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר דבי מאיר אביחצירא זיע"א

טו

זהירות שלא לטפס
בעבודת ה' למעלה ממדרגתו
כרזא דאחי"ד ביותא חרת"א

יב

במדבר סיני - לדבר רק בדברי תורה
ניצוץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

א

בכל שנה
יש מחדש קבלת התורה
אוצר פנימי החסידות

העלונים: אביר יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום
ובחרת בחיים • המגיד ממעזריטש • מכותלי בית הדין • מגדנות

אוצר פניני החסידות

תפארת שלמה | בשבת זו יורדים נשמות מעולם העליון לסייע לעם ישראל לקבלת התורה א
בית אהרן | בכל שנה יש מחדש קבלת התורה א
אמרי קדש | בשבת זו יש הכחות של קבלת התורה א
לקוטי שיחות | השלום כתנאי לקבלת התורה | שיחות פשוטות במדבר לחג השבועות א
אגרא דכלה | לא יסמוך על מעשה אבותיו אלא יתגעגע בעבודת הבורא ב
אור לשמים | על הצדיק להמשיך נשמות אבותיו לעולם הזה ועל ידי זה יהיה רב טוב לישראל ב
בגדת יחזקאל | זכות אבות מסייעת להגיע לענוה | מענה הרה"ק מרופשיץ זיע"א לחבר ילדותו ב
יד יוסף | 'מקום' 'אדם' 'זמן' שלושה עקררים חשובים בעבודת הבורא ג
פתוחי חותם | המנין מעורר את בני ישראל לעבודת ה' ג
חלל יצחק | באור המסורה המובאת בפעל הטורים | אין אדם עולה לגדלה ושררה עד שפנקהו הקב"ה בנסיון ועומד בו ג
פתוחי חותם | השקמת בית הנקטת, קביעות מקום ומעלת עשרה ראשונים ג
מבשר צדק | המקיים ציוויו ה' בפשטות מפני שפך נצטוו ומאמין שיש בצויו סודות נעלמים, כל הפונות נגמרים מאליהם ד
בית אהרן | חוב על האדם לדעת שאין ולא היה מאז ומעולם מי שיפשה את תפקידו ד
חיים ושלום | על כל אחד לעבוד את הבורא על פי המקבל לו מאבותיו, אמנם עקר הפונה תהיה להגיע לגאולה השלמה ה
מהר"א מבעלזא | יש להשאיר על הטף מקטנותם שיהיו ראויים להקרא שומרי משמרת הקדש ה
אמרי נעם | הבטל לצדיק פרנסתו נמשכת לו על ידי הצדיק ואין שום רע נגרם מממונו ואין בניו בועטים בעבודת ה' מפח העשירות ה
לקוטי תורה | שתי בחינות פלה - שתי בחינות פלות הנפש ה
אור יצחק | צדיקי הדורות שומעים את הבת קול ומתעוררים בכל מאדם לעבודת הבורא ו
בת עין | על ידי הבטחון בשלמות יהיה לב האדם נכון ובטוח לעבדות ה' ו

באר מים חיים | רק מפני שאין האדם מבין בקדושתו יתברך יכול לעמוד בשמיעת קול ה' ו
נעם אלימלך | העצבות הוא מניעה גדולה מעבודת הבורא ו
שפת אמת | על האדם להשתוקק לעולם העליון אף עם כל זה צאמין שעקר תקונו הוא בעולם הזה ו
אוצרות גאוני הדורות
כסף צרוף | ישראל שחטאו בעגל נתן טעם לחבתו משום הקמת אהל מועד ו **תורת הרא"ם** | נמנו בני ישראל על ידי הזכרת שמותם כדי לתקן שרש נשמתו, משא"כ הלויים נמנו על ידי השקלים ו
מלאכת מחשבת | נזקקו שגט ראובן ושמעון לשמירה יתרה מפני הנגף יותר משאר השבטים ז
דברי מהרי"א | רמזו בכתוב לשני הטעמים שלא נמנו הלויים יחד עם כל ישראל ז
ערוגת הבשם | אף בשעת הסתר פנים צריך האדם להטיב דרכיו ומעשיו ז
בנין שלמה | אזהרת הכתוב מלהביט בארון הקדש בבית שני ז
שני לוחות הברית | המלמד תורה לכן חברו בחנם שחרו פכול ומכפל ז
אהבת ציון | קיום מצות פריה ורביה ח
יערות דבש | הצדיקים הגמורים חוזרים לעולם הזה ללמד תורה לישראל ח
אור תורה | שלמות הנפש בעולם הבא ח
תורת משה | מעשה המצות של התלמידים מסייעים לרבותיהם בעולם העליון ח
כתב סופר | טוח לו לאדם שנוכח בשלומד תורה ח
ערוגת הבשם | המלמד לאחרים וזכה בכפלים למעינות החכמה מהלומד לעצמו לבדו ח
בהיות הבקר | המלמד לכן תלמיד חכם שקול הוא כאביו ט
קרנן העני | ישגים האב על בניו בעינים פקוחות ואל יסמוך על המלמד את בניו ט
מעשי צדיקים י
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה י
זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד יד

מהדורת בי"ד
אור בהירות הנ"ך
בהישג ידך!

25 כרכים נדירים ביפיים

נ"ך מקראות גדולות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

נושאים בפרשת במדבר

פרשת במדבר פהכנה לקבלת התורה

תפארת שלמה

רבי שלמה מנדומסק זיע"א

בשבת זו יורדים נשמות מעולם העליון לסייע לעם ישראל לקבלת התורה

וְאֵתְכֶם יְהוָה אִישׁ אִישׁ לְמִטָּה אִישׁ רֹאשׁ לְבֵית אֲבֹתָיו הוּא' (א ד). יבאר על פי מה שכתוב בפרקי אבות (פ"א מ"ד) 'הי ביתך בית ועד לחכמים וכו', לרמוז בזה, על פי הידוע אם האדם עושה מצוה בשלמות זוכה לבחינת עבור נשמה מאיזו צדיק מדורות שלפניו שעשה גם בן המצוה כזו, כידוע מבעל המחבר מרש שמואל שהיה בו עבור נשמת רבי פנחס בן יאיר על ידי מצות גמילות חסדים. וזהו הבית ועד לחכמים – להיות בחינת עבור מהחכמים שלפניו.

באור מאמר רב יוסף לא תתנו ענוה דאיכא אנא

וְזֶה שְׁאָמַר רַב יוֹסֵף לֹא תִתְּנוּ עֲנוּה דְאִיכָא אָנָּא (סוטה ט:). וכו', שרמוז בזה כי על ידי בחינת הענוה זכה להתעבר בו נשמת משה רבנו עליו השלום שהיה מסייעו בזה, וזה שאמר דאיכא אנא – שיש בי בחינת משה.

באור מאמרו 'אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא'

וְזֶהוּ שְׁאָמַר (פסחים פח:) אֵי לֹאוּ הָאֵי יוֹמָא כְּמָה יוֹסֵף אִיכָא בְּשׁוּקָא, אֲךָ אֲנָכִי זְכִיתִי לְבַחֲנֵינִי עֲבוּר נִשְׁמָה מִמֶּשֶׁה רַבְּנֵנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם שֶׁזָּכָה לְקַבֵּל הַתּוֹרָה עַל יְדֵי בַחֲנִיַּת עֲנוּה, וְלָכֵן נִקְרָא רַב יוֹסֵף סִינֵי וְכו'.

באור פסוקי הפרשה על פי הנ"ל

וּבְזֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ הַפְּסוּקִים הַנִּזְכָּר, כְּאֲשֶׁר הִפְרָשָׁה הַזֹּאת אָנוּ קוֹרִים אוֹתָהּ תָּמִיד קוֹדֵם שְׁבוּעוֹת, כִּי הִיא הַכְּנָה לְקַבֵּל הַתּוֹרָה. וְזֶה שֶׁכְּתוּב וְאֵתְכֶם יְהוָה – פְּרוֹשׁ כַּחֵם שֶׁל מֹשֶׁה וְאֶהְרֹן יְהִי עִמָּךְ לְסִיעַ לְכָל הַבָּא לְשָׂהָר, כְּאֲשֶׁר הוּא בְּבַחֲנֵינִי הַכְּנָעָה מִתְעוֹרֵר בּוֹ כַחוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבְּנֵנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, וְאִם הוּא רוֹדֵף שְׁלוֹם מְעוֹרֵר כַחוֹ שֶׁל אֶהְרֹן הַכֹּהֵן.

אִישׁ אִישׁ לְמִטָּה אִישׁ רֹאשׁ לְבֵית אֲבֹתָיו הוּא – פְּרוֹשׁ כִּי הַנְּשָׁמוֹת מְצַדִּיקֵי הַדּוֹר שֶׁלִּפְנֵי הֵם בַּחֲנִיַּת הָאֲבוֹת. כֹּל זָכָר לְגִלְגֻלָּתָם – וְזָכָר הוּא בַּחֲנִיַּת מִשְׁפִּיעַ. לְגִלְגֻלָּתָם – הוּא בַּחֲנִיַּת עֲבוּר נִשְׁמָה. תִּפְקֹדוּ

אותם אתה ואהרן – לשון פקדון, שיהיה נשמר בהם בפקדון לסייע לכל אחד ואחד מבני ישראל.

לכן מפרשה זו קודם מתן תורה מתנוצץ בחינת מתן תורה ויורדים נשמות מעולם העליון לסייע לכל בני ישראל לקבלת התורה כמו שהיה אז וכו'. לכן צוה הקדוש ברוך הוא למשה ואהרן למנות את בני ישראל, כי מי ערב לבו לגשת לדעת מספר בני ישראל אשר כל איש יכול להיות בו בחינת עבור מפמה צדיקים, וכזה היה כחם של משה ואהרן שהפירו גם בפניהם, לכן תפקדו אתם אתה ואהרן:

בית אהרן

רבי אהרן מקרלין זיע"א

בכל שנה יש מחדש קבלת התורה

והפטרות זו הפרשה ויהיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד' (הושע ב א), דקדק בזה, ואמר כי מספר בני ישראל לעולם צריך להיות במספר הזה ששים רבוא ויפרו וירבו אשר לא ימד ולא יספר, היינו כי המספר צריך להיות ששים רבוא, וכפל המספר כמה פעמים ששים רבוא הוא בלא מספר, כי באותו פעם היה צריך להיות קבלת התורה בכל עניניו ואפניו, ובהתגלות קולות וברקים, ומאז ועד עתה יש בכל שנה קבלת התורה אבל לא בהתגלות פרטי כזו בשעת מתן תורה.

השבת גדולה מחג השבועות וממנה חן ההכנה

וסיים: היוצא לנו מזה, כי בשבת זה צריך כל אחד לראות להכין עצמו לקבלת התורה. וחסר ואמר כי השבת הוא גדול מחג השבועות, ואיך יהיה הכנה לו, רק מהשבת צריך להמשיך הארה להחג ויראה כל אחד להכין עצמו בקדשה ובשמחה לקבלת התורה:

אמרי קדש

רבי יצחק מאמשיניב זיע"א

בשבת זו יש הכחות של קבלת התורה

בשבת זה – שבת לפני שבועות – יש הכחות של קבלת התורה, דאיתא בזהר (ח"ב פח.) הקדוש כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעא תליין וכו' משום

דהוא יומא מתברכין מיניה כל שיפא יומין עלאין, דהכחות של כל השבוע הם משבת קדש.

וכזה מתרץ הא דאמרינן מפני מה קוראין התוכחות שבספר ויקרא קודם שבועות והתוכחה שבמשנה תורה קודם ראש השנה – כדי שתכלה שנה וקלוזתיה ותחל שנה וברכותיה, ולכאורה למה קריאת התוכחה הוא שני שבועות קודם עצרת, דעצרת אינה בפרשת במדבר.

ולפי הנ"ל דבשבת זה יש הכחות של שבועות, אם בן בנה שקראו את התוכחה בפרשת בחקותי הוא שבוע קודם שבועות:

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

השלום כתנאי לקבלת התורה | שיחות פרשת במדבר לחג השבועות

השיחות דב' ענינים אלו ד' טוב לצדיק טוב לשכנו' יאוי לרשע ואוי לשכנו' שבפשתנו, הוא לא רק מצד גדר ענין השכנות, אלא (בס) מצד תכנם וענינם המדבר בהם: הדרך להנצל ולהפטר מלהמשיך במחלוקת (אוי לרשע), הוא על ידי העסק בתורה (טוב לצדיק כו'). וכן לאידך, כדי שהעסק בתורה יהיה כדבעי, ועד שהעוסקים יהיו גדולים בתורה, והינו שיתאחדו עם התורה, הוא דוקא כאשר מתרחקים ממחלוקת עד קצה האחרון.

ויש לבאר שזוהי גם בן מטעמי השיחות דפרשת במדבר לחג השבועות, דלעולם קורין פרשת במדבר סיני קדם עצרת, דכמו שבפרשה זו מבארים שתי ענינים הנ"ל, על דרך זה הוא בהענין דמתן תורה:

מבאר בחז"ל בנוגע למתן תורה כל התורה נתנה לעשות שלום בעולם, והינו לפעל שלום ואחדות במקום שאפשר להיות מחלוקת ופרוד; ולאידך, הסבה לנתינת התורה היא כמו שנגאמר 'ויחן שם ישראל נגד ה'הר' (שהיה בר"ח סיון), ואמרו רז"ל (מכילתא עה"פ) דכאן ה'שונו לב אחד'.

ועל ידי זה נעשו ישראל ראויים לקבלת התורה, וכמפרש בחז"ל (דרך ארץ זוטא פרק השלום. וראה גם ויקיר ט ט. ועוד) 'בזמן שפאו לסיני חנו חנה אחת ויחן כו' אמר הקדוש

ופועל ישועות בתפלתך ואני לא הגעתי למדרגה זו.

הראיה לו הרב הקדוש כוס קטן של יי"ש ואמר לו: זהו החלוק ביני ובינך. ובאר לו פונתו: כי אתה עומד בבקר השכם ללמד בהתמדה, ואתה לומד עד אור היום, ואחר כך אתה הולך להתפלל, ומתפלל בכונה, ואחר כך כשבאת לשתות כוס של יי"ש הנך חושב כי באמת ובצדק מגיע לך כוס זה לשתות בעד עבודתך התמימה והישרה.

ואני, אף על פי שאני גם כן עומד בבקר השכם ולומד בהתמדה ומתפלל בכונה, וכשמגיע לשתות הכוס הנני חושב כי אני ראוי עדין לשתות כוס קטן זה, כי אני נזכר במעשי אבותי ורוב קדושתם וצדקתם - אשר כמה אני נופל מהם במדרגה וכאין נחשבה עבודתי נגד עבודתם הישרה והתמימה, ועל ידי כן יש לי שפלות ושפלות טוב לקבלת התפלה, על כן תפילתי מתקבלת.

נמצא לפי זה, כי למדת ענוות טוב ומועיל זכות אבות, וכהאי גוונא מציינו לחז"ל (חולין קה). אמרו כי אגא פחלא בר חמרא לגבי אבא, שזכות ומעלת אבותיהם הביאם למדרגת ענוה ושפלות.

והנה אחת ממדות שהתורה נקנית בהם היא הענוה, וכמו שחשבוהו חז"ל באבות (פ"ו מ"ו), והוא באמת יסוד ועקר הכל, כי תועבת ה' כל גבה לב' (משלי טו ה) - אפילו חצי שעור.

כאור טענת האמות ומענה הקב"ה על פי הנ"ל

והנה לאמות העולם יש להם גם כן זכות אבות של אברהם ויצחק, אמנם החלוק הוא, דלהם היחוס הוא לגאות ולהתפארות, ואנחנו על ידי היחוס וזכות אבות אנו מגיעים לשפלות - כשאנו נזכרים במעשי אבותינו וכמה אנו נופלים מהם במדרגתנו.

וזהו שאמר נתקנאו בהם אמות העולם אמרו מה ראו אלו להתקרב יותר מאלו הלא גם לנו יש זכות אבות כמוהם ומדוע נגרע מהם.

ועל זה השיב הקדוש ברוך הוא הביאו לי ספרי יחוסים כדרך שכני מביאים - רצה לומר באותו האופן שהם משתמשים עצמם בהיחוס אבות, דהינו להגיע על ידי זה למדת ענוה, מה שאין כן אתם שאתם מתגאים ומתפארים ביחוסים, והתורה הקדושה נקנית במדת ענוה, על כן אי אפשר שתנתן התורה הקדושה לכם:

יהיה להמשיך שפע לישראל, וזה מרמז בפסוק (א מו), והלויים - הצדיקים שיש להם דבקות הבורא ברוך הוא, למטה אבתם - להמשיך האבות הקדושים לזה העולם, וזהו 'למטה אבתם'. ועל ידי זה לא התפקדו בתוכם - לא יהיה שום חסר לישראל רק כל טוב להם תמיד.

עוד נראה לי, דהנה יש שמות הקדושים להשפעות מלאכים הקדושים שיבואו לזה העולם לאיזה הצטרכות, אבל הדבר הזה רע מאד בעיני המלאכים, כי בהיותם בעולם הזה ג' ימים נתגשמים חלילה. אבל הצדיק העובד השם ויש לו דבקות הבורא ברוך הוא ועל ידי זה הוא ממשיך אותם לזה העולם יש להם תענוג מזה, כי הצדיק עובד השם בדבר זה.

בזמן שמחה העת מסגלת להמשיך האבות

והנה בזמן שאדם עושה שמחה לבניו, העת ההוא מסגלת להמשיך האבות לזה העולם, וגם כן פנ"ל. וזהו פרוש הפתוב, והלויים, הצדיקים שיש להם דבקות והם מורידים האבות לזה העולם וכנ"ל, יש להם תענוג מדבר הזה, וזה לא התפקדו בתוכם - כי אין להם חסר מדבר זה, כי אינש דעלמא שמשמשיך אותם רע מאד בעיניהם, כי יוכלו להתגשם חס ושלום, אבל הצדיק שמשמשיך אותם ועובד ה' בדבר זה, יש להם תענוג מזה שמשמשיך אותם:

בנסת יחזקאל

רבי יחזקאל מדענט זיע"א

זכות אבות מסייעת להגיע לענוה | מענה הרה"ק מרופשיץ זיע"א להבר ילדותו

בילקוט (רמז תרפד): בשעה ששקלו ישראל את התורה נתקנאו בהם אמות העולם, אמרו מה ראו אלו להתקרב יותר מאלו, אמר הקדוש ברוך הוא הביאו לי ספרי יחוסים כדרך שכני מביאים, שנגאמר ויתילדו על משפחותם' (א יח).

ויתבאר לדעת, על פי הנודע כי להגיע לידי מדת ענוה טוב זכות אבות, שאם יש לו זכות אבות בנקל לו לבוא למדת ענוה, וכמו ששמעתי מפה קדוש אדמו"ר משינאווא זי"ע, שספר בשם הרב הקדוש מראפשיץ זי"ע, שהיה לו חבר אחד בילדותו אשר למדו ביחד.

ואחר זה, כשכבר היה הרב הקדוש מראפשיץ מפרסם גדול, נודמן פעם אחת עם חברו, שאל לו: יאמר לי חברי, הלא אנו למדנו ביחד במדרגה אחת, ומדוע זה היה שאתה נעשית בעל מופת

ברוך הוא הואיל ושנאו ישראל את המחלקת ואהבו את השלום ונעשו חנייה אחת, הרי השעה שאמתן להם את תורתך.

ושניהם ביחד, בטול המחלקת והגדלות בתורה, באים על ידי שכנות לצדיק, טוב לצדיק טוב לשכנו, כי עסק התורה של צדיק הוא באופן של שלום ואחדות, ובפרט למוד התורה לשמה, תורה כמו שהיא קשורה ומחברת עם נותן התורה, ולכן על ידי השכנות לצדיק ולמוד תורתו, הרי זה פועל שלום ואחדות בכל אחד ואחד.

ועד שזוכים לשלום האמתי שיהיה בביאת משיח, שילמד תורה את כל העם פלו באופן של אחדות, ובאותו הזמן לא יהיה שם כו' ולא קנאה ותחרות, גם לא קנאה ותחרות דקדושה, כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים' (חל"ג ע' 16):

זכות אבות

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

לא יסמך על מעשה אבותיו אלא יתנועע בעבודת הבורא

והלויים למטה אבתם לא התפקדו בתוכם (א מו). יש לרמז, שהתורה מלמדת לנו דעת בפסוק הזה לדורות, כי נצחית היא, דהנה יש לפעמים בני צדיקים שסבורים שהצדקות תחור לאכסניא שלה, ואינם יגיעים לדרגה עבודתו יתברך שמו, וכסבורים כשאפלו לא יתיגעו להסיר מסך הסכלות לשיהיו דבקים בקונם, יבא זה להם בירשה זכות אבתיהם.

על זה העידה התורה במקרא קדש הלזה והלויים למטה אבתם - רצה לומר הרוצים שיבא להם דבקות בירשה מטה אבותם, (לוי"ם מלשון וילוי' עליך (במדבר יח ב), 'הפעם ילנה וכו' (בראשית כט לד)), לא התפקדו בתוכם - לא יזכר ולא יפקד להם הדבקות הזה בתוכיותם ובפנימיותם, רק דמיונות שוא חס ושלום, ובה תבין מאמר חז"ל (נדרים אב) הנהירו בכני עניים שמיהן תצא תורה, והבין:

אור לשמים

רבי מאיר מאפסא זיע"א

על הצדיק להמשיך נשמות אבותיו לעולם הזה ועל ידי זה יהיה רב טוב לישראל צריך הצדיק לשכח עצמו, רק כל עבודתו

פרשת במדבר

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר, שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם במספר שמות כל זכר וגלגלתם (א-כ)

יד יוסף

רבי יוסף אהרן מבוטשעטש זיע"א
'מקום' אדם' זמן' שלושה עקרים חשובים בעבודת הבורא

מאמר אדונינו המפורסר דוד המלך עליו השלום נכון כסאף 'מאז' (תהלים כג ב), נוטריקון 'מקום אדם זמן, שעל ידי שלשטן עקרים אלו פניכול כסאו יתברך עומדת על נכון.

'במדבר סיני באהל מועד' - המשכת הקדשה על ידי מקום מיוחד לקדשה

וזוה נובל נמי לרמזו כאן. ורצונו לומר במדבר סיני באהל מועד מורה על 'מקום', כלומר להיות המקום מקדש ומיוחד בטוהרה לעבודת האל יתברך להמשיך שם אור הקדשה העליונה, כמאמר הפתוח והיו מחניף קדוש' (דברים כג ט), וכמאמר ו"ל [ב]כרכות, וכן נמי הלכה פסוקה בשלחן ערוך אורח חיים.

'באחד לחדש השני' - הקפדה על הזמן והשתוקקות לזמן קיום המצוה

באחד לחדש השני מרמז על ה'זמן', להיות נזקק שלא יעבור זמן קריאת שמע ותפלה או שאר מצות בעבודת הבורא יתברך שהזמן גרמא, אלא יצפה תמיד מתי יגיע אותו זמן של מצוה זו שאוכל לקיימה, ולתת נחת רוח למי שאמר והיה העולם.

שמות נשיאי השבטים - תקון שרש האדם לישר דרכו לעבודת ה' בשלמות

וכן מזכיר נמי כאן שמות של נשיאי השבטים, לרמז על ה'אדם', רצה לומר לתקן שרשו להיות אדם השלם, לילך בדרך הישר להיות דרכו בקדש באור פני מלך חי וקים להתקשר לעבודתו ולתורתו בשלמות.

שלא להיות קמצן בעבודת ה' לחטוף המצוה בהבלעה, וקומץ פיו שלא ידבר כל צרכו לפני התפלה או שאר כל המצות, וישמר פיו ולשונו כל היום שלא לדבר דברים בטלים ולשון הרע ורכילות וליצנות ושקרים וכדומה.

אלא להיות אדם השלם בעבודת ה', להתבונן ולתן דעתו ולשעבד לבו למעלה לאבינו שבשמים, לבקש ולחפש

אפן עבודתו יתברך, ולראות שיגיע למדרגה גדולה במוחין גדולים, להיות נקבע בלבבו אהבה ויראה לעשות מצוותיו יתברך בכל עוז ותעצומות במחשבות טהורות בנקיין ובזכוף.

להיות נקשר לה' בכל פרטי חושיו ואיבריו ובכח בחינות דבור ומעשה ומחשבה, לתקן דרכיו ואורחותיו - אורחות מישור - להיות תמים עם ה' ועם בני אדם באמת, ובשלשה בחינות אלו, רצה לומר 'מאז' 'מקום אדם זמן':

שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם (א-כ)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחציקא זיע"א

המגן מעורר את בני ישראל לעבודת ה'

אפשר דהחשבון הוא לעורר לבות בני ישראל, שידעו שהם צבאותיו יתברך, דומיא דמלאכי השרת של מעלה דכל אחד ואחד על משמרתו ועל מתנתו, ואין שום אחד מהם לבטלה, הכי נמי יפירו וידעו בני ישראל דכל אחד מהם נברא לעמד לשרת, ולא יתבטל, דלהכי באו בלם בחשבון, להורות דכלם שוים וראויים לשרות, ולא יסמך אחד על חברו, וכמו שאמר התנא עליו השלום (סנהדרין לו.), חיב כל אדם ואדם לומר בשבילי נברא העולם:

ואתה הפקד את הלויים על משכן העדת (א)

(א)

חקל יצחק

רבי יצחק אייזיק מספינקא זיע"א

באור המסורה המובאת כבעל הטורים | אין אדם עולה לגדלה ושררה עד שמנסהו הקב"ה בנסיון ועומד בו

ואתה הפקד את הלויים על משכן העדת וגו'. ואיתא בבעל הטורים ב' במסורה, הכא, ואידך (תהלים קט ו) 'הפקד עליו רשע', עין שם בדרכיו הקדושים שנפלאים הם.

ויש לומר על פי המדרש פרשת בהעלתך (במדבר רבה טו יב) 'קח את הלויים זה שאמר הפתוח (תהלים יא ה) 'ה' צדיק יבטח וגו' אין הקדוש ברוך הוא מעלה את האדם לשררה עד שבוטח ובודק אותו

תחלה, וניין שעומד בנסיונו הוא מעלה אותו לשררה, עין שם באריכות שחושב כל אותן שנסה הקדוש ברוך הוא אותן תחלה ואחר כך העלה אותן לגדלה.

בעת נסיון נלקחים מהאדם כל מדרגותיו ונשאר רק רשימו

ואפן הנסיון שמעתי מאבי אדוני מורי ורבי וצללה"ה בשם הגאון הקדוש בעל המחבר הארח לחיים בשם רבנו הקדוש רבי רבי שמעלקא מנגלשבורג זצוק"ל שאמר שכאשר הקדוש ברוך הוא רוצה לנסות האדם אזי לוקח ממנו כח עבודתו וקדשתו, רק הרשימה נשאר אצלו, פי כל דבר שבקדשה מניח רשם, ואם קדשתו גדולה, גם הרשם גדול, ועל כן צריך האדם להתקדש בקדשה יתרה כל כך שהרשימה ממנה תהיה ביכלתה לעמד נגד כל הנסיונות שבעולם, עד כאן דרכיו הקדושים ושבפתיים ישק.

נסיון רבי אליעזר אבי הבעל שם טוב זיע"א

ושמענו מרבנותינו הקדושים, שכאשר רצה הקדוש ברוך הוא לנסות את הרב רבי אליעזר אבי הבעל שם טוב זיע"א ועל כל ישראל אמן, רצה הקל"א (שר של אדם) לילך לנסותו, והמליץ אליהו הנביא עליו השלום בערו שלא ישלחו אותו, פי נסוהו באפן שלא יוכל לסבל, ועין במדרש רבה סוף פרשת וירא (בראשית רבה נו ד), ובסנהדרין (טז) בשעה שנסה הקדוש ברוך הוא את אברהם כו' קדמו שטן לדרך כו', הרי דבזמן הנסיון הוא עומד לנסותו.

וזוה פונת המסורה, הפקד את הלויים, ואיך זכו לזה, הפקד עליו רשע' לנסותו וכאשר עמדו בנסיונם זכו לשררה בהמדרש הנ"ל:

וחנו בני ישראל איש על מחנהו ואיש על דגלו לצבאתם, והלויים יחנו סביב למשכן העדת ולא יהיה קצף על עדת בני ישראל ושמרו הלויים את משמרת משכן העדות (א)

(ב-ג)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחציקא זיע"א

השכמת בית הכנסת, קביעות מקום ומעלה עשרה ראשונים

אפשר דכא לרמז דצריך אדם להיות זהיר בהשכמת בית הכנסת, כמו

בא להתפשטות, מתפשטים בזה כל אותיות התורה ונעשה מזה צרופים כל אחד לפי צרופו.

וזה חיוב על כל איש ישראל לידע שהוא נברא יחיד, כי כל העולם בלו לא נברא אלא בשבילו ומקבל הכל מן החותם אמ"ת ונעשה מזה צרופים ויחודים עד אין סוף. וזה אין אנו מספקים כי מספר כלל ישראל ומספר כל שבט ושבט ומספר כל הדגלים הכל הוא בהשגחה ובהכרחיות שמחייב להיות כן, וכמו כן הצבוע מהדגלים מחייב גם כן להיות כן לקיים השתלשלות העולמות.

ויש ששים רבוא אותיות לתורה, וישראל הם גם כן ששים רבוא, הגם שגמרא תהלות לאל הרבה יותר מששים רבוא, והשם יתברך יתן לכל ישראל חיים טובים וברכה ושלום, עם כל זה השרש של כלל ישראל הוא רק ששים רבוא וכו'.

עקר רצונו של הקב"ה שעל ידי עשיית מצות ומעשים טובים שלנו יתעלה האדם חזרה ממטה למעלה ולבטל כל דבר ולעשות אי"ן מ"ש, כי כפי שהקדוש ברוך הוא ברא עולמות ומראה לכל אחד גון בזה או בזה ועשה יש מאין, כמו כן מחייבים אנחנו עמו ישראל לקבל עלינו תורתו ויראתו ואהבתו ולבטל כל הי"ש ולהעלות ולחד את הכל לשרשו ולעשות אי"ן מ"ש. וזהו דוקא על ידי עשיית וקיום המצות שזה נקרא י"ש, מתבטלים העולמות ומתקרב אל בחינת אי"ן.

וכפי שאמרנו כבר, כל ישראל י"ש להם חלק לעולם הבא הינו על ידי הי"ש שמקיימין בזה העולם באין לעולם הבא. והעקר הוא שיעשה כל דבר שעושה בעובדא ומלולא ורעותא דלבא, שיכניס חיות הבורא יתברך שמו בדבורים שלו.

וכפי שאומרים בשם הרב הצדיק מורנו הרב אלימלך זצוק"ל, שהנשמה קודם בואה להגוף מעבירין אותה דרך גן עדן ומראים לה כל החיות והתענוגים והשעשועים שיש להצדיקים בגן עדן, ולמה נצרך זאת, בכדי שאחר כך כשהוא בתוך הגוף העכור כשהוא מתדבק עצמו להקדוש ברוך הוא בתורה ותפלה ועבודת טובים אזי בקל לו להשיג את האור שראה מקדם. והעקר לעשות הכל ברעותא דלבא, שיכניס חיות הבורא בהדבורים שלו וכו'.

היוצא לנו מזה שחייב על כל איש ישראל לידע ולחשב שהוא יחיד בעולם בכחינתו ושהוא וגם איש אחר כמוהו לא היה עדן בעולם, כי אם היה

משה בן עשו (א נד)

מבשר צדק

רבי ישכר צבי מזלוטשוב זיע"א
המקום צווי ה' בפשטות מפני שכך נצטנה ומאמין יש בצווי סודות נעלמים, כל הכונות נגמרים מאליהם

ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה בן עשו (א נד). נראה בדרך פשוט, דהנה כשאדם רוצה לעשות איזה מצוה, ודאי אי אפשר לו לעשות המצוה בכל הכונות והיחודים השכיני למצוה זו, אף כשהאדם עושה בלי שום כונה, רק שעושה בסתם – כי כן צוה ה' – ומסתמא יעשה בהמצוה כל הצורך זה הדרך הישר שידבק עצמו להאין סוף בהעשיית המצוה, ומבקש מהשם יתברך שיעשה כל הצורך לכונת מצוה זו.

וזהו ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה, רצה לומר שהם עשו המצות בכונה זו רק כאשר צוה ה' את משה, רצה לומר כן צוה ה' את משה ובודאי יש בהצווי דברים נעלמים, אף שאנו עושין מה שמטל עלינו.

ואמר הכתוב בן עשו, שבאמת בעשייתן בכונה זו גרמו שעשו כן, כמו כל הסודות של הצווי ה' אל משה בן גרמו בהעשייתן, והבין:

איש על דגלו באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד (ב כ)

בית אהרן

רבי אהרן מקרלין זיע"א

חוב על האדם לדעת שאין ולא היה מאז ומעולם מי שיעשה את תפקידו

איתא במדרש (כמ"ד ב ז) שהדגלים היו צבועים ועל כל דגל ודגל היה תלוי מפה צבוע כפי מראה האבנים של אבני האפד שהיו נגד י"ב שבטים, ואותו המראה בעצמו היה צבוע הדגלים, כל אחד כפי מראה האבן של שבטו, עד כאן.

והענין הוא להראות הכל כי כל דבר שיש להקדוש ברוך הוא שהוא פשיטות לגמרי, בלו לכן אני י"י לא שנית, רק מתחיל מאברהם בריאת העולם מדת החסד, כן יצחק ויעקב וכל השבע מדות כל אחד לפי מדה שלו שהכניס אהבת הבורא ברוך הוא ואהדתו על ידי מדתו לזה העולם והשפיע על טוב לזה העולם. וזה נקרא גוונים, ובאמת פלא חד הוא, ורק חותם חד ולא משתנה כלל. רק כאשר

שאמר שלמה המלך עליו השלום (משלי ח ד) 'אשרי אדם שמע לי לשקד על דלתתי יום יום'. וצריך אדם לקבוע מקום לתפלתו, כמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ו), כל הקובע מקום לתפלתו אלהי אברהם בעזרו, שגאמר (בראשית ט כז) 'וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם'.

והנה אמרו רבותינו זכרונם לברכה (שם), דכשהקדוש ברוך הוא בא לבית הפנסת ואינו מוצא שם עשרה, מיד כועס, לפיכך צריך האדם להיות זהיר שיהיה מעשרה ראשונים, כי עקר התפלה הם עשרה ראשונים.

עקר המצאות האדם בבית הכנסת

וזהו שאמר וחננו בני ישראל איש על מקומו, היא בית התפלה, שהיא מחנה שכניה. והנה 'מחנה' במלוי כנה: מ"ם חיי"ת נו"ן ה"י, המלוי גימטריא 'תפלה' עם הכולל, וכאלו אמר 'מחנה תפלה', ודהינו, יעשו בני ישראל עקר החניה והשריה שלהם בבית הכנסת, שלא יהיה להם שום נחת רוח והטבת רצון זולת בישיבת בית הכנסת, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ספר חרדים ריש פרק טו), בית הכנסת פרדס לצדיקים.

לא ישנה מקומו

ואיש על דגלו, לרמוז שיהיה קובע מקום לתפלתו, והמקום שישב בו היום בו ישב למחר כל ימיו ולא ישנה מקומו. לפיכך אמר ואיש על דגלו, דהינו מקומו, שיהיה מקומו מדגל, הינו מסמן, שלא ישנהו.

כשנמצאים עשרה בבית הכנסת אין הקדוש ברוך הוא כועס

והלויים יחנו סביב למשכן העדת. הלויים הם עשרה ראשונים שהשכינה מתחברת עמם, יחנו סביב למשכן העדת, דהינו יהיו זהירים שיהיו מקבצים בעשרה בבית הכנסת שהיא משכן העדת, ובזה ולא יהיה קצף על [עדת] בני ישראל, משום דכשהקדוש ברוך הוא בא לבית הכנסת ואינו מוצא עשרה כועס, עכשו שמוצא עשרה לא יהיה קצף, דהינו אינו כועס.

ולפיכך ושמרו בני ישראל את משמרת משכן העדות, דהינו שיהיו עשרה מזמנים בבית הכנסת. והנה את משמרת ראשי תבות, א'פן ת'פלה, מ'שכים ש'יהיה מ'עשרה ראשונים ת'חלה:

ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א
שתי בחינות פלה - שתי בחינות כלות
הנפש

הנה כנסת ישראל שהיא מקור כל נשמות ישראל נקראת פלה על שם הפסוק 'פלתה נפשי' (תהלים פד א). והנה יש שני בחינות בענין כלות הנפש, והוא הענין של שני בחינות פלה שהזכור בגמרא (פ"ב דכתובות), אחת הינו פלה נאה וחסודה, ועל זה נאמר 'פלתה נפשי לחצרות ה'. והב' פלה כמות שהיא אפלו חגרת או סומא, על זה נאמר (שם) 'לבי ובשרי ירננו אל א-ל חי'.

וארשתיך לי לעולם - התקשרות והתקדושות להקדוש ברוך הוא על ידי התורה

וענין הקדושים שנותן לה טבעת הוא בחינת אור מקיף. וכך 'את ה' האמרתי היום' (דברים כו י), וממשיך עליו אור מקיף, הרי הוא מקדש לשמים. פרוש שהוא מוכן ומקשר לדבקה בו יתברך כמו אדם המקדש אשה שבקדושים אלו נאסרה על כל העולם ומיחדת רק לבעלה. כך על ידי התורה הוא מקשר ודבוק בהכל הדבור להיות מוכן לשבתו. והוא 'וארשתיך לי לעולם' (הושע ב כא).

וארשתיך לי בצדק ובחסד וברחמים - פדית הנפש ממאסר הגוף על ידי צדקה והתעוררות רחמים רבים

אך עוד הוא צריך לפדות נפשו האלקית מתוך מאסר הגוף ונפשו הפהמית שלא תהיה נקראת חגרת או סומא, והפדיון הוא בצדקה, והוא 'וארשתיך לי בצדק' (שם), כי גדולה צדקה שמקרבת את הנאלה. 'ובמשפט' דהנה כתיב 'רשע מכתיר את הצדיק' (חבקוק א ד), ועל זה נאמר 'ובערת הרע מקרבך' (דברים יג ח), לכך צריך להיות משפט על זה. 'ובחסד וברחמים' דהינו לעורר רחמים רבים על נפשו.

וארשתיך לי באמונה - התקשרות על ידי אמונה והתבוננות

'וארשתיך לי באמונה', דהינו מי שאינו יכול ללמד וגם איש עני הוא ואין יכול לתן צדקה, אף על פי כן אין מונע לו להיות בחינת פלה וארוסה על ידי האמונה בהתבוננות מעמק דליבא אף דכלא קמיה פלא חשיבי, ושהוא למעלה מעלה מבחינת טובב כל עלמין.

יודעת את ה' - התעלות למדרגת נשואין

וכל זה הוא בבחינת פלה וארוסה. אכל אחר כך צריך להיות בחינת נשואין, והוא 'יודעת את ה' מלשון 'והאדם ידע את חנה' (בראשית ד א), שהוא בחינת

אל תכריתו את שבט משפחת הקהתי מתוך הלויים, וזאת עשו להם וחייו ולא ימותו בגשתם את קדש הקדשים אהרן וכניו יכאו ושמו אותם איש איש על עבדתו ואל משאו (ד יח-ט)

אמרי נעים

רבי מאיר מד' יקוב זיע"א
הכטל לצדיק פרנסתו נמשכת לו על ידי הצדיק ואין שום רע נגרם ממנו ואין בניו בועטים בעבודת ה' מכה העשירות

אל תכריתו את שבט משפחת הקהתי כו' וחייו ולא ימותו. ובמסורה ב', דין ואידך 'וחייו את בנייהם ושבו' (זכריה י ט), עין שם. ונראה לפי מה שבארנו בפרשת בהר ההבדל בין עשירי עם אשר בא להם העשירות מצד עצמם ולא על ידי הצדיק - פי אינם מאמינים ואינם דבקים בצדיקים, אז על ידי העשירות שלהם יוצאין בניהם חוץ לשיטה וסרו מדרכי הישר והתורה ועשר שמור לו לרעותו, רצה לומר כי ירעו ויוצאי חלציו בועטים בדרכי העבודה, מה שאין כן אלו הדבקים בצדיקים נמשך להם עשירות שהיא להם לטובה גם לזרעם שילכו בדרכי התורה, עין שם בפרשת בהר.

וזהו אל תכריתו את שבט משפחת הקהתי נקראים אלו המתאספים אל הצדיק, על דרך הפתוב 'ולו יקתה עמים' (בראשית מט ט), המה לא יפרתו מתוך הלויים, הינו על ידי עשירות שלהם לא יפרתו מהקדשה, פי 'לויים' רומז על עשירות צד שמאל כנ"ל.

וזאת עשו להם וחייו ולא ימותו, הינו שמזהיר אל הצדיק שנגאספו אליו להמשיך להם עשירות, שלא ימותו על ידי זה לעולם הבא, רק בגשתם את קדש הקדשים, הינו אל הצדיק, אז ושמו אותם איש איש על עבדתו ואל משאו, ללמד ולהזהיר אותם על דרכי התשובה והעבודה ועל דרכי משא ומתן באמונה.

ושפיר שיך המסורה וחייו את בנייהם ושבו, הינו אשר גם בנייהם אחריהם יחייו לחיי עד ויהיה צדיקים ובצלי תשובה, יען אשר המשכות פרנסתם הוא על ידי הצדיק ומזהיר אותם תמיד גם על העבודה:

הפטרה

וארשתיך לי לעולם, וארשתיך לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים, וארשתיך לי באמונה ויודעת את ה' (הושע ב כא-כב)

כבר כמוהו בזה העולם לא היה הוא נצרך עוד להיות בעולם, רק באמת כל איש ואיש הוא דבר חדש בעולם וצריך לתקן את מדתו בזה העולם שבודאי זהו העכוב לביאת משיחנו שיבא במהרה בימינו וצריך לתקן מדותיו ותורתו השיכים להגשמה שלו עד שיחזקן כל העולמות על ידי פלל ישראל ויהיה אם ירצה השם ביאת גאל הצדק במהרה בימינו אמן כן יהי רצון:

חיים ושלוה

רבי חיים אלעזר ממינקאטש זיע"א
על כל אחר לעבוד את הבורא על פי המקבל לו מאבותיו, אמנם עקר הכונה תהיה להגיע לגאולה השלמה

איש על דגלו באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד. הינו לנקדת המרפז האהל מועד, בית המקדש, רק על זה יהיה מטרת פונתם, לנקדת מרפז הלו, כפרוש רש"י ומדרש (תנחומא בפרשתן סימן יד) על זה שיוכלו לבא להתפלל לפני הארון.

הינו שיתפללו רק על הארון וקדש הקדשים ששייב לנו במהרה בימינו, וכל אחד על דגלו ועל מחנהו בדרכו בקדש, כפי שמקבל מאבותיו, הן בתורה והן בעבודה או בגמילת חסדים, אכל תכלית הנרצה מכלם יהיה רק לאהל מועד והארון - הגאולה שלמה. ולא כדרך התדשים השלמוני"ם שיחשבו לתכלית להשאר בגלות ולהרבות כבודם וממונם, ה' יצילנו מהם ומהמונם:

פקד את בני לוי וגו' מכן חדש ומעלה תפקדם (ג טו)

מהר"א מבעלזא

רבי אהרן מבעלזא זיע"א
יש להשגיח על השף מקטנות שיהיו ראויים להקרא שומרי משמרת הקדש

פקד את בני לוי וגו' מכן חדש ומעלה תפקדם. פרש רש"י משיצא מכלל נפלים הוא נמנה לקרות שומר משמרת הקדש.

אמר הגאון הצדיק מפאפא זצ"ל, שמרן זיע"ה היה חוזר הרבה על דברי רש"י האלו בתוספת הטעמה, שצריכים להשגיח על השף מגיל הרף ביותר שיהיו ראויים להקרא שומרי משמרת הקדש, ולא להשאיר זאת לימים הבאים פשיגדלו בפשנים:

זה פלא שיוכל אדם לשמע את קול דברו יתברך ולא ימס פדונג מפני האש, ואולם עבור שהוא כמדבר חרבה, שאינו מבין בגדלתו וחדר כבוד מלכותו, ובזה אפשר לו לשמע בפחד ואימה (ד"ה וידבר ה):

שמחה

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

העצבות הוא מניעה גדולה מעבודת הבורא

צריך האדם שלא יתעצב מחמת גדל הכנעה יפל בעצבות, וזה הוא מניעה גדולה מעבודת הבורא יתברך, לכן הזהירה תורה עליו שיראה להיות תמיד בשמחה, כי אין השכינה שורה מתוך עצבות. וזהו באהל מועד – פרוש שיכניס עצמו לאהל של מועד, הוא לשון שמחה, כי מועד היא לשון יום טוב (ד"ה א"י וידבר):

תשוקה

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

על האדם להשתוק לעולם העליון אך עם כל זה יאמין שעקר תקונו הוא בעולם הזה

נשמות בני ישראל המה משרשים בשרש העליון ונשלחו למטה, וקשר הקב"ה הנשמה ונפש בגוף, וצריך האדם להשתוק אל מקורו ולזכור מאין בא, ואף על פי כן יאמין באמונה שלמה כי זה מקומו שלמה שכראו הקב"ה בכאן זהו עקר תקונו (תרג"ז):

שם על לב, ומסיר את אָזְנוֹ משמע, אוי לנו מגדל הצער (פרשת עקב):

• לשונות של אור •

בטחון

בת עין

רבי אברהם דב מאבריטש זיע"א

על ידי הבטחון בשלמות יהיה לב האדם נכון ובטוח לעבודת ה'

כשיסתכל האדם תמיד בהאמת, ויאמין ויבטח בה' שהוא יזמין לו פרנסתו בחסדו הגדול וברצונו הטוב וכו', ויאמין ויבטח בחסד ה' שיוזמין לו פרנסתו וכל צרכיו בלתי התחכמות שלו וערמומיות, אזי ממילא יפנה לבו מכל תחבולותיו, ויהיה לבו נכון ובטוח בה' לעסק רק בעבודתו ית' ובתורתו תורה אור – שהתורה תאיר עליו אור הקדוש שילך ממדרגה למדרגה, עד שיזכה להיות בבחינת משכן, שישכן בתוכו שכינתו יתברך:

גדלות ה'

באר מים חיים

רבי חיים מטש'רנוביץ זיע"א

רק מפני שאין האדם מבין בקדושתו יתברך יכול לעמוד בשמיעת קול ה'

וזה שאמר הכתוב כאן וידבר ה' אל משה במדבר גור', כלומר פי לכאורה

התקשרות האמתית. כמו שנאמר 'ומלאה הארץ דעה את ה' (ישעיה יא ט), פרוש שתמלא פלו לה' שלא יהיה שום מחשבה דבור ומעשה כי אם לה' לבדו, וכל מחשבות אדם יהיו ממלאים רק מן דעת ה':

מסקת אבות – פרק ו

אמר רבי יהושע בן לוי, בכל יום ניום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונת של תורה (מ"ב)

אור יצחק

רבי יצחק מראדוויל זיע"א

צדיקי הדורות שומעים את הבת קול ומתעוררים בכל מאדם לעבודת הבורא

בכל יום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת. בראשון מאיזה מקור הוא זה הקול. ועוד הלא בני אדם אינם שומעים, לכן למה זה הקול והוא לתנם חס ושלום.

אך זה הקול הוא כמו שאמר רש"י ו"ל (ברבים ה ט) 'קול גדול ולא יסף' ולא פסק. אך מגדל הגשמיית של בני אדם אינם שומעים, אבל יש צדיקים ששומעים בכל דור ודור, והם אלו שמואסין בתאוות הזמן מאד ומדקדקים במצות עד אין שעור וכו', כמו שאמר על רבי ואלף קוצעס ממעזיבוש ו"ל שאפלו מחט הזה טובל, וצדיקים כאלו בודאי שומעים זה הקול.

וזהו שמכרזת אוי להם לבריות מעלבונת של תורה, שהתורה הקדושה היא בעלבונו ובבושה, היא קוראת ומכרזת קול קורא ואומרת כבמעמד הר סיני, ואין איש

אוצרות גאוני הדורות

נמנו על ידי השקלים

יש לדקדק בדקדוק עצום מה שלא ראיתי שום מפרש לדקדק אותו, מה שלא נזכר בשום מקום לשון 'במספר שמות', ובפרשה פי תשא ופנחס לא הזכיר 'במספר שמות'. וגם בפרשה במדבר הזכיר כל שבט 'במספר שמות', ואחר כך בשבט לוי לא הזכיר, ואחר כך גבי בכורות הזכיר 'במספר שמות'. ועוד הקשו לאיזה צדף היה הענין. ועוד הקשו אמאי לא היה המנין במחצית השקל.

ונראה לעניות דעתי היות ידוע כי שם האדם מורה על נשמתו, כמבאר באריכות בספרי המקבילים ובגנזר הקדש, והאור החיים פרש 'שם האיש המפה את

עמך', ועל השני 'תעבדון את האלהים על הנהר הזה', זכות קבלת התורה.

לכן בשאמר 'במדבר סיני' הוא זכות קבלת התורה, אבל ישראל עשו עגל בחורב, לכך אמר 'באהל מועד', מה שאין פן הלויים שלא עבדו העגל די להו בהזכיר 'במדבר סיני' זכות קבלת התורה.

במספר שמות כל זכר לגלגלתם (א כ)

תורת הרא"ם

רבי אלכסנדר סנדר מרגליות זצ"ל

נמנו בני ישראל על ידי הזכרת שמותם כדי לתקן שרש נשמתו, משא"כ הלויים

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד (א כ)

בסוף צווי

רבי יוסף בכר יוסף זצ"ל

ישראל שחטאו בעגל נתן טעם לחבתו משום הקמת אהל מועד

יש לדקדק למה ביישראל אומר מדבר סיני ואהל מועד, ובלויים (להלן ג יד) הזכיר מדבר סיני דקא ולא אהל מועד.

והוא על מה שאמר ו"ל, משה שאל ב' דברים מן הקב"ה, 'מי אנכי פי אלף אל פרעה' (שמות ג יב), רצה לומר לדבר עם המלכים, והשני 'וכי אוציא' באיזה זכות. והשיבו על הראשון 'כי אהיה

בנין שלמה

רבי שלמה הפהן מוילנא זצ"ל
אזהרת הכתוב מלהביט בארון הקודש
בכית שני

לכאורה הא כבר כתיב ו'לא ימתוו'.
ואולי דבא לרמז למאי דתנן
בשקלים (פ"ו מ"ב) מעשה בכהן אחד שהיה
מתעסק בקרדמו וכו', ואמרין ביומא (נד).
דאף דבבית ראשון היו מראין להם את
הפרוכים, משום דמשל לכלה דכל זמן
שהיא בבית אביה וכו', מכל מקום בבית
שני דהנה לאחר גרושין חזרו לחבתן
הראשון, ולפיכך נענש לפי שרצה לראות
את הארון שהיה טמון בקרקע, ודמי כמו
שרואה בעת הנחה לנתק שלהם.

ויש לפרש דהך קרא בא לרמז דאפלו
בבית שני גם כן לא יבואו לראות
כבלע את הקודש, וקאי על הארון (כמו
דכתיב (ויקרא ד' ו) וטבל והנה מן וגו' את
פני פרכת הקודש, ופרש רש"י כנגד מקום
קדשתה מכוון כנגד בין הבדים, הרי הארון
ובדיו נקראו 'קדש'. שהיה בלוע בקרקע
כמו שהיה רוצה הפהן לראות.

ולכן הזהיר הכתוב שלא יבואו לראות
דלא ימותו כמו שארע לאותו פהן,
יודוע דאין עונשין אלא אם כן מזהירין,
ולכן יש לומר דאזהרה לבית שני נאמר
כאן, משום דכיון שנתגלה חזרה לחבתה
הראשונה.

מצוות הפרשה

מעניני הפרשה

מעלת הרבצת תורה לאחרים

שני לוחות הברית

רבי ישעיה הורוויץ זצ"ל
המלמד תורה לכן חברו בחנם שכרו כפול
ומכפל

ואלה תולדות אהרן ומשה (במדבר ג א).
מלמד שכל המלמד בן חברו
תורה כאלו ילדו (סנהדרין יט:). ולא תאמר
'כאלו ילדו' ולא ילדו ממש, פי אדרבה
הוא ילדו בעצמו, כי אביו ואמו נתנו לו
הגוף, והרב משפיע בו נשמה, כי התורה
נשמותיהן של ישראל, פאשר הארכתי בזה
במקום אחר, על כן אשרי מי שעושה כן,
ולומד ומלמד בן חברו תורה, ובחנם, אז
שכרו כפול.

רבי יהודה אסאד זצ"ל

רמז הכתוב לשני הטעמים שלא נמנו
הלויים יחד עם כל ישראל

ופרש רש"י ו'ל כדאי הוא לגיון של
מלך להיות נמנה לכהן, דבר אחר
צפה הקב"ה שעתידה לעמד גזרה על כל
הנמנין וכו', אמר אל יהיו אלו בכלל.

אפשר לומר דב' הטעמים שפתיב רש"י
מרמזים בפסוקים אלו, דהנה לשון
פקידה יש לו שני מובנים, כפשוטו לשון
מגן, וגם לשון ענש כמו (שמות לב לה)
'וביום פקדי ופקדתי'.

וזה שאמר והלויים לא התפקדו בתוכם
דהינו שלא נמנו בין כל ישראל,
והטעם בזה חדא אך את מטה לוי לא
תפקד יתפרש פקידה בלשון ענש, דהינו
שלא יענשו בכלל הנמנים, והב' ואת ראשם
לא תשא בתוך בני ישראל דכדאי הוא לגיון
של מלך להיות נמנה לעצמו, ולא בתוך
בני ישראל.

איש על דגלו באתת לבית אבתם יחנו בני
ישראל מנגד סביב לאהל מועד יחנו (ב ב)

ערוגת הבשים

רבי משה גרינוולד זצ"ל

אף בשעת הסתר פנים צריך האדם להטיב
דרכיו ומעשיו

ישראל עם קדוש נוצרו להיות ממלכת
כהנים, כמאמר הכתוב (ישעיה מג
כא) 'עם זו יצרת לי תהלתי יספרו', וכבר
הקדים השי"ת בן קדם מתן תורה באמרו
(שמות יט ו) 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים
וגוי קדוש' לפרסם האמונה באלקי עולם
ותברך שמו.

והנה בהיות שנים כסדרן וישראל שרויין
על אדמתן אין חדוש כל כף, אבל
גם בהיותם גולים בארץ נכריה ונרדפין
על המחנה ועל הפלפלה, מכל מקום כל
אחד ואחד מישראל מחיב להשתדל להיות
נבח השי"ת דרכו, ולהיות פיתד במקום
נאמן, ויש לומר דלרמז זה צוה השם
יתברך לעשות משפן שהיה נוסע עמהם
ממסע למסע.

והינו דכתיב איש איש על דגלו באתת
לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד
סביב לאהל מועד יחנו, דהינו אפלו אם הם
'מנגד', מכל מקום ידעו שיחנו סביב לאהל
מועד.

ולא יבאו לראות כבלע את הקודש ומתו (ד
ו)

המדניית' (במדבר כה יד), דהינו שבעונו הפה
נשמתו והכה שמו.

והנה בהקמת המשפן רצה הקב"ה להשרות
שכינתו בתוכם, והצרכו לתקן מה
שפגמו בעגל, ונפגם נשמתם ושמים, לכך
צוה הקב"ה למנות על ידי משה ואהרן
בשמותם, כדי שעל ידם יתקן שמים שהזכר
על פי משה נביא השם, ואהרן הכהן השם
כמו שפתיב הרמב"ן שזכות הוא להם
שמשה ואהרן ימנו אותם ע"ש, ולכך לא
נמנו בשקלים. ולכך לויים שלא חטאו
בעגל לא הזכר 'במספר שמותם', ובכורים
שחטאו בעגל הזכיר שנית 'מספר שמותם'.

ויהיו בני ראובן בכר ישראל תולדתם
למשפחתם לבית אבתם במספר שמות
לגלגלתם (א כ)

מלאכת מחשבת

רבי משה חפץ זצ"ל

נוקדו שבט ראובן ושמעון לשמירה יתרה
מפני הנגף יותר משאר השבטים

במספר שמות לגלגלתם. וכן כתיב בשבט
שמעון, ובשאר השבטים לא כתב
'לגלגלתם'. גם בשבט שמעון הוסיף מלת
'פקדיו' ואין ככה בשאר השבטים.

פרש רש"י שפתיב 'לגלגלתם' על ידי
שקלים בקע לגלגלת. וכבר ידענו
טעם מחצית השקל להנצל מעין הרע,
ואמנם שבט ראובן ושמעון היו מוכנים
לפרענות, ראובן בעדת קרח, ושמעון כבעל
פעור. ולזה כתבה התורה בערכות מואב
בפקודי ראובן בלועי קרח, להגיד שבשבילים
נתמעטו. וראינו שנתחסר שבט שמעון עד
מאד, שכלם נפלו משבטו,

יאמר ששני אלה השבטים מזמנים ליום
רעה בחטאם, על כן צריכים אלו
להשמר ביותר מעין הרע ולא יהיה נגף
בפקד אותם. ויותר שבט שמעון משבט
ראובן, כי מכתו רבה משבט ראובן, לפיכך
הזכיר כאן 'לגלגלתם' על שני אלו לכהן,
כי הצרכו השקלים להם מכל שאר השבטים.

ואף גם זאת, לא די בשמעון עד שהוסיף
'פקדיו', להודיע כי תמיד היה פוקד
שבטו לידע חסרונו, ולזה הנגף מתמיד
בו, ואין הפרכה מצויה בדבר המנוי.

אך את מטה לוי לא תפקד ואת ראשם לא
תשא בתוך בני ישראל (א מט)

דברי מהרי"א

משנבכרא, ועכשו שנבכרא יפשפש במעשיו. וקושיא לאלקיננו איך ברא האדם לרע לו.

אלא שאמרנו תי"ל (קידושין ל:) התורה תבלין בפני היצר הרע, שעל ידי התורה יוכל להכניעו ולכבוש תמיד, וכי פן אם כל אחד לומד תורה נוח לו שנבכרא, פי לא יתן פיד יצרו. אכל להיות פי רב העולם מואסים בעסק התורה, לכן נוח לו שלא נבכרא, פי עלול לחטא, ולא די שאינו מתקן נשמתו, אלא פוגם בה פגמות הרבה, אכל ללומד תורה נוח לו שנבכרא, וכי כל אדם שיוכל לעסק בתורה, וכי סם חיים.

והנה כל זמן שאין אדם עוסק בתורה, פלא נבכרא הוא וכלא הנה, ולכן המלמד בן חברו תורה פאלו ילדו, שעל ידו נוח לו שנבכרא פי כבוא לתכלית האמתי, פי לנה נבכרא. (פר' בחקותי)

ערוגת הנשים

רבי יהושע בדרנטי זצ"ל

המלמד לאחרים זוכה בכפלים למעינות החכמה מהלומד לעצמו לברו

יש לפרש פונת המאמר הנזכר (כ"מ פה.) 'כל המלמד את בן חברו תורה זוכה ויושב בשיבה של מעלה' במה שכתב מהרא"ה ז"ל בספרו הטאהור בגדי פהנה (דיוש יט), ונה לשונו: ואולם הנראה לעניות דעתי, דלכאורה ולפום ריהטא הנה נראה פי הלומד לעצמו הוא משיג בהשגת החכמה יותר ממי שלומד לאחרים, פי הלומד לעצמו הוא חוקר ודורש בחכמה יומו ולילו, לא מיש רגע מהתקירה והדרישה כו', אכל המלמד לאחרים צריך להיות בטל מלמודו בעודו עסוק בלמידת התלמידים, ואין הדבר פן, פי בשכר זאת שפוצו מעינותיו חוצה למלמד לאחרים, זוכה שבזמן מועט יגידו לו תעלומות חכמה כפלים מהמלמד לעצמו [וכו'].

מעשה אפשר שנהו פונת המאמר כל המלמד את בן חברו תורה יש לו זכיה חדשה, מה שאין פן שאר חכמים שאינם לומדים לאחרים, יען להמלמד את בן חברו זוכה בכפלים ממה שהנה למלמד במה שהוא מלמד לאחרים כפרוש הרב הנזכר.

וכא למדנו, שאל יתשל האדם באמרו שבעוד שהוא מלמד לאחרים הוא אינו בדרשה ובחקירה למלמד לעצמו, ואינו משיג בחכמה כמו שחכמים אחרים שאינם מלמדים לאחרים, וכנה מרויחים

שלמות הנפש בעולם הבא

ענין מה שאמרנו (ע"ה) שצריך להיות כשור לעל וכחמור למשא, הוא שהשור דרכו לתרש בשדה, והוא העל שמשמים עליו, והחמור עומד למשא להוביל סחורה ממקום למקום.

וכן כל אדם צריך ב' דברים בתורה, אחד, לטרח ולעמל בה, להבין פרטותיה וכללותיה וכל דקדוקיה, כמו שאמרנו (קידושין ל:) 'שננתם' שיהיו דברי תורה מחזקים בפיו, שאם ישאלך אדם דבר, לא תגמגם אלא תאמר לו מיד. והשני, הוא אחר שיגע בתורה, צריך להשלים גם לזולתו וללמד לאחרים ולהשלים חסרונו.

ועל זה נאמר (בראשית מט טו) 'יששכר חמר גרם כו', ונרא מנהה פי טוב ואת הארץ פי נעמה' הוא שלמות הנפש לעולם הבא, שהוא תכלית המנוחה האמתי, והוא הארץ העליונה שעליה התפלל דוד (תהלים קטו ט) 'אתה לה פני ה' בארצות החיים', ולכן יגט שכמו לסבל' להיות כשור לעל למלד לעצמו, וגם ינהי למס עבד' להספיק תורה לישראל למלד לאחרים כמבאר.

תורת משה

רבי משה סופר זצ"ל

מעשה המצות של התלמידים מסייעים לרבותיהם בעולם העליון

ואלה תולדת אהרן ומשה. פרש רש"י כל המלמד בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב פאלו ילדו. נראה לי בא לספר שבח נדב ואביהו, דלכאורה מה תועלת בנה שמעלה עליו פאלו ילדו, והלא שכר המלמד תורה לאחרים רב מאד, אכל מה תועלת בנה שהוא פאלו ילדו.

וצריך לומר לענין ברא מזכה אבא, ומשום הכי לא נתיחסו כל ישראל שיהיו ילדי משה, פי משה לא צריך לדידהו שיהיו ברא מזכה אבא, פי מי גדול ממשה רבנו ע"ה, אף נדב ואביהו היו גדולים ממשה ואהרן הנה תועלת למשה רבנו ע"ה במה שהיו תולדותיו שלו לענין ברא מזכה אבא.

פנת סופר

רבי אברהם שמואל בנמיני סופר זצ"ל

נוח לו לאדם שנבכרא כשלומד תורה

מה שאמרנו תי"ל כל המלמד בן חברו תורה פאלו ילדו, על פי שאמרנו ז"ל נמנו ונמרו נוח לו לאדם שלא נבכרא

אהבת ציון

רבי יחזקאל לאנדא זצ"ל

קיום מצות פריה ורביה

המלמד לכן חברו תורה מעלה עליו הכתוב פאלו ילדו. ואפשר שנה רמו בן עזאי כשאמרו לו אתה נאה דורש ואינו נאה מקים, והשיב להם נפשי חשקה בתורה (יבמות טג:), ותשובתו בנה פי מקים מצות פריה ורביה על ידי התורה שמלמד ודומה פאלו הוליד. (דיוש ט)

יערות דבש

רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל

הצדיקים הנמורים חוזרים לעולם הזה ללמד תורה לישראל

אכל כבר ידוע פי כל מי שמת ועדין לא תקן כל התורה צריך להתגלגל, פי עדין אין לו שלמות, פי כל זמן שלא קים כל התורה חסרה לנפשו משלמות, אכל אם קים כל התורה כבר קנה שלמות, והרי הוא שלם וכא על מכונו בצרור עליון, שם יעלה מעלה, עין לא ראתה ולא ישוב עוד [וכו'].

אך אף שקים כל התורה ותו לא ישוב, דכבר נשלמה שלמותו, אמנם למוד התורה זהו אש תמיד תוקד לא תכבה, וחשק ולהב התורה לא תכבה, ותמיד משתוקקים למלד תורה וזהו בעולם הזה, לכך היו משתוקקים משה ושא צדיקים למלד לאחרים, פי טבע הטוב להטיב לזולתו, ולכך צדיקים בעולם הבא שבים לכאן למלד תורה, כמו שכתב בזהר (ח"א וכו') בכמה דוכתי, פי חפצם למלד תורה, ונה להם שמחה להטיב ולתקן אחרים יותר מכל חיי עולם הבא [וכו'].

והבן כמה גדול כח למלד אחרים תורה ולהרביץ תורה בישראל, עד שצדיקים גמורים אשר הם במנוחתם ובצרור חיים עליון, והטיבו כל השלמות האמתי, מכל מקום נפשם משתוקקת להאציל מטובם וללמד לאחרים, ומדעת קונם יש פם, פי כל בריאת עולם לא היתה לצרף הבורא, ומה צרף לו בעולם, רק היותו טוב אמתי, ומטבע טוב להטיב לזולתו אפלו קטן ממנו למאד, ולכך האציל מטובו לעולם ומטיב לברואיו, ולכן ראוי לכל איש הנוגע יראת ה' בלבבו, להתאזר חיל למלחמת ה' להקים דגל התורה. (ח"ב דיוש ז)

אור תורה

רבי יצחק אייזיק חבר זצ"ל

שמתחכמים יותר ממנו, וכמו שכתב הרב הנזכר, אלא אדרבא הוא יתחכם יותר מהם, וזוכה ויושב בישיבה של מעלה.

בהיות הבקר

רבי שאול בראך זצ"ל

המלמד לכן תלמיד חכם שקול הוא כאביו

אלה תולדות אהרן ומשה וגו', וכתוב אלה שמות בני אהרן, ודרשו חכמינו ז"ל בסנהדרין (טו:) 'ללמדך שכל המלמד את בן חברו תורה כאלו ילדו. ויש לדרוק דלמה תפס בן חברו, הו"ל למימר המלמד לאחד תורה.

ויש לומר דאם מלמד לכן עם הארץ תורה הוא 'יותר' מאביו שילדו, דהא אמרו במסכת בבא מציעא (ג.) אבדת רבו ואבדת אביו אבדת רבו קודמת, שאביו הביאו לעולם הנה ורבו שלמדו חכמה מביאו לחיי עולם הבא.

וכאן השנה הכתוב אהרן למשה, לזה אמרו אפלו במלמד לכן חברו,

שהוא כמותו, שגם הוא למד עם בנו וגם אביו מביאו לחיי עולם הבא, מפל מקום כל שלמדו תורה נחשב לו כבן.

מעלת המלמד לכן עם הארץ יותר מהמלמד לכן תלמיד חכם

או יאמר, דבמסכת בבא מציעא (פה.) אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן כל המלמד את בן חברו תורה זוכה ויושב בישיבה של מעלה, שנאמר ירמיה (טו יט) 'אם תשיב ואשיבך לפני תעמד', וכל המלמד את בן עם הארץ תורה, אפלו הקב"ה גוזר גזרה, מבטלה בשבילו, שנאמר (שם טו יט) 'ואם תוציא יקר מזולל כפי תהיה. הרי דמעלה יתרה אם מלמד בן עם הארץ משאם לומד בן חברו, ומשמיענו רבותא דגם בלומד בן חברו תורה הוי כאלו ילדו.

קרנן העני

רבי יעקב קטינא זצ"ל

ישגיח האב על בניו בעינים מקוחות ואל יסמך על המלמד את בניו

ואלה שמות בני אהרן הכהן נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר. אלה שמות בני אהרן הכהנים המשחים (ג ב א). ומדקדקים על כפל הלשון דהיה לו לומר 'ואלה שמות בני אהרן הכהנים המשחים הפכור נדב'. ויש לומר על פי רש"י בשם המדרש, דלכך נאמר 'ואלה תולדות אהרן ומשה' לפי שלמדן משה תורה נקראים על שמו.

מוכח מזה דעל ידי ב' דברים נקראים תולדות, אחד מצד הולדה, ואחד מצד הלמוד, והוי אמינא דלא נקראו תולדות אהרן רק מצד הולדה, לכך כפל עוד 'אלה שמות בני אהרן הכהנים המשחים', לומר שאף מה שזכו למשיחת השמן ועלו לגדלה היה גם בן בני אהרן, לפי שלמדן גם בן תורה, ולא סמך על למוד משה.

תוכחת מוסר יוצא מזה, שאל יסמך אדם על המלמד את בנו, אלא אף הוא צריך להשגיח עליו בעיניו פקייחא על כל פסיעה ופסיעה ועל כל תנועה ותנועה, שיהיה הפל בשקל הקדש.

מעשי צדיקים

שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם במספר שמות (א ב)

מפסוק זה למדים על ערכו של כל אחד מבני ישראל. משל לשני נערים שהתוכחו ביניהם על העשר של אבותיהם, אחד אמר שאין בכל העיר עשיר כאביו, והראיה, מנחים אצלו כמה ארנקים עם מעות שהוא אינו זקוק להם למשא ומתן, ומלבד זאת יש לו ממון בסכומי עתק שבו הוא סוחר.

הטיב לו השני, אמנם ראית אצל אביו כמה ארנקים מלאי מטבעות, אולם דע לך שבפרשות אבי יש שטרות, כל שטר מהם עולה בשויו שבעתים על כל רבוי המטבעות שראית בבית אביו, קטן הוא הנזיר בגדלו, אף רב הוא באיכותו.

על פי משל זה מוכנת הגמרא במסכת יומא (כב.) רבי יונתן רמי, כתיב (הושע ב א) 'היה מספר בני ישראל', וכתוב (שם) 'כחול הים אשר לא ימד ולא יספר', לא קשיא, כן בעושים רצונו של מקום, אז לא ימד ולא יספר, כן באין עושים רצונו של מקום.

הכונה היא שבזמן שאין עושים רצונו של מקום, אז מתקיים בהם הכתוב 'היה מספר בני ישראל', כאדם שסופר

ומונה מטבעות, כמו אבי הנער הראשון. לעמת זאת בעת שעושים רצונו של מקום כל אחד מישראל נחשב לצבא רב, כמאמר הכתוב (תהלים קל"ז - יח) 'ולי מה יקרו רעיו קל מה עצמו ראשיהם', אספרם מחול ירבו'.

פונת הכתוב שאף אם אמנה אותם, לא אוכל לדעת מספרם כי 'מחול ירבו', זאת מכיון שעריך כל אחד מהם עולה לכמה אלפים והם כשטרות הכסף של אבי הנער השני, ערך גדול זה לא נתן לספר ככל. (אהל יעקב)

בית ורהיטים העשויים עץ שתשפכי עליהם דמעות שלישי."

השיבה האם לבנה הקטן, "בני יקירי, בשעה זו אני בוכה על הבית העולה באש ולא על הרהיטים הנשרפים עמו, אני מצרה על מגלת היוחסין היקרה שלנו שנותרה בבית, שבשעה זו הולכת ונשרפת כליל.

נחם הילד את אמו הבוכיה ואמר, "אל תבכי אמא, הנני מבטיח לך שפאשר אגדל בעזרת ה', אכתב לך מגלת יוחסין חדשה שתתחיל ב"י". (תורת המגיד)

מגדולי אדמו"ר פולין לפני מלחמת העולם השנייה היה הרה"ק רבי יחיאל מאיר הלוי הלשטוק מאוסטרובצה זיע"א, הגם שהוא עצמו היה תלמיד חכם עצום וגאון גדול, אביו ר' אברהם יצחק היה אדם פשוט אופה לחם.

יום אחד ישב באספת רבנים ואדמו"רים, וכל אחד אמר דבר תורה בשם אביו וזקנו. פתח הרבי מאוסטרובצה ואמר בשם אביו האופה, "אבי זכרונו לברכה היה אומר שלחם טרי טוב יותר מלחם ישן". דהינו שיש מעלה במי שיחוסו

יהודה הפהן זצ"ל בעל קונטרס הספקות, רבי חיים הפהן זצ"ל, רבי אריה לייב הפהן הלר זצ"ל בעל קצות החשן אבני מלואים ושב שמעתתא, ואח נוסף בשם רבי מרדכי זצ"ל, ששמש ברבנות בעיר חודרוב. (מאיר עיני ישראל)

איט על מחנהו איש על דגלו (א נב)

בשכנותו של אחד שהתקבל לחזן באחת הערים, התגורר רב העיר שנים רבות. בפרס הימים הנוראים, החל החזן להתאמן לקראת תפלות הימים הנוראים והיה מלחין ומנגן נעימות חדשות בקול גדול בימים ובלילות.

בקיש הרב מהחזן להנמיך את קולו, שכן הדבר מבטלו מתלמודו, אך הוא פעם והשיב בתרעמת, "הרב לרבנותו והחזן לחזנותו, יעסק כבודו בשלו ואני אעסק בשלי", והמשיך לזמר בקול רעש גדול.

מתוך שנמשך הדבר כך, למד הרב שלא מדעת את כל המנגינות החדשות, עד שהיו שגורות בפיו. בראש השנה נהוג היה בעיר שהרב מתפלל שחרית, והחזן מוסף. הרב עבר לפני התבה בשחרית והמנגינות החדשות מושרות בפיו, וכשעבר החזן לפני התבה, לא נותר בידו אלא לחזר על המנגינות ששר הרב בשחרית.

אחרי התפלה פנה החזן על הרב בתרעמת, על שהקדימו ולקח את המנגינות החדשות שעמל להלחין זמן ממש, השיב לו הרב, "הלא אתה אמרת כל אחד בשלו, אתה במוסף ואני בשחרית". (חינה של תורה)

ושנים יסעו (ב טז)

באחת הפעמים שבקר הרה"ק רבי יואל מסאטמר זיע"א בירושלים עיר הקדש, נכנס הרבי לבקר בתלמוד תורה, ואף בחן את התלמידים הצעירים.

באחת הכתות שאל הרבי מה הפרוש 'ושנים יסעו', ואחד הילדים ענה בתמימות, 'ושנים יסעו', השנים נוסעות. השומעים העלו חיוך על שפתיהם, והמלמד דרדקי רצה לתקן את הטעות שניצאה מפיו הילד.

ברב חמלתו על הילד הרך שלא יתביש, חיך הרבי מסאטמר ואמר, "מה אתם

אמות העולם ואמרו מה ראו אלו להתקרב יותר מאלו, הלא גם לנו יש זכות אבות, השיב הקב"ה הביאו לי ספר יחוסים כדרך שבני מביאים, באותו האופן שהם משתמשים עצמם ביחוס אבות, ולהגיע על ידי זה למדת ענוה. כל עוד אתם מתגאים ומתפארים ביחוסים, אין אפשרות שתנתנו לכם התורה שנוכשת רק במדת ענוה. (כנסת יחזקאל)

ויתילדו על משפחתם לבית אבתם (א יח)

ספר רבי אהרן ביאליסטוצקי זצ"ל ראש ישיבת ביאליסטוק, כי באחת השיחות שמסר החפץ חיים זיע"א בביתו בשבת קדש, הוא שמע מפיו עבדה מרטיטה שארעה בגליציה.

באזור זה נהוג היה בקרב יהודי המקום להתכנס מדי שבת קדש לאמירת תהלים בבית הכנסת מסמוך לשקיעת החמה, עד לתפלת ערבית של מוצאי שבת.

באחת השבתות נכנס יהודי לבית הכנסת, והבחין ביהודי המסתתר באחת הפנות ואומר תהלים בדבקות מתוך קירות לבו באפן מרגש, עד שממש הדביק אותו בהתלהבותו וצורת אמירתו.

על אתר החל גם הוא לומר תהלים ברגש ובשלהבת קדש, שניהם בכו ונשאו לבם ופיהם להשי"ת בתהלות דוד בן ישי מתוך בכי ורגש קדש, מבלי שהאחד ידע על מה רעהו בוכה ומתפלל כל כך.

לאחר סיום תפלת ערבית פנה היהודי אל עמיתו שראהו כה דבוק באמירת התהלים ושאל "מה כואב לך, על מה התפללת", ענה האיש, "בתי הגיעה לפרקה ואין בגדי כסף להוצאות נשואיה, והיא יושבת בביתי מבלי שאוכל להושיעה".

בכל ימות השבוע אינני נמצא בביתי ואיני רואה את הצרה למול עיני, בשבת קדש כשאני שב לביתי ונמצא כל השבת עם בני משפחתי, רואה אני את צרת הבת למול עיני ואיני יודע מה לעשות יותר מאשר לומר פרקי תהלים ולהתחנן אל הבורא שיושיעני מצרתי".

מששמע השואל את דבריו נענה ואמר לו, "שמע נא, יש לי בן ירא שמים ובעל מדות טובות, כסף גם לי אין לתת, הבה נעשה שדוך בינינו".

צאצאיהם נשאו, ונולדו להם ארבעה בנים גדולי ישראל, הלא המה רבי

מתחיל ממנו, שהוא כמו לחם טרי, ממי שקל מעלותיו מבססות על יחוס של קודמים לו שהוא פלחם ישן. (מאורות מעולם התורה והחסידות)

ויתילדו על משפחתם (א יח)

כתב הרה"ק רבי יחזקאל פאנעט מדענט זיע"א, שמעתי מהרה"ק רבי יחזקאל משינאווא זיע"א שספר בשם הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זיע"א, שהיה לו חבר בילדותו שלמדו רבות ביחד.

לימים כשהתפרסם רבי נפתלי לאיש קדוש ובעל מופת, נודמן פעם עם חברו ששאל אותו "אמר לי חברי, הלא למדנו ביחד במדרגה אחת, מדוע אתה נעשית בעל מופת ופועל ישועות בתפלתך, ואני לא הגעתי למדרגה זו".

הראוהו הרבי כוס קטן של יי"ש ואמר, "זה החלוק ביני ובינך". אחר באר לו פונתו, "אתה אכן עובד את ה' ביגיעה, אמנם עבודתך כך היא, אתה עומד בבקר השכם ללמד בהתמדה ולומד עד אור היום, אחר מתפלל בכונה. אחר התפלה כשאתה בא לשותות כוס יי"ש, הנך חושב כי באמת ובצדק מגיע לך כוס זאת לשותות, עבור עבודתך התמימה והישרה.

מה שאין כך אני, גם לאחר הלמוד בהתמדה והתפלה בכונה, חושב שעדין אינני ראוי לשותות כוס קטן זה, בהעלות על מחשבתי מעשי אבותי ורב קדשתם וצדקתם, כמה פחותה מדרגתי מהם וכאין נחשבה עבודתי נגד עבודתם הישרה והתמימה, מאחר והשפלות מועלת לקבלת התפלה, תפילתי מתקבלת".

על פי עבדה זו אמרתי לפרש דברי המדרש בפירשתו (ילוש"א א תרפד), 'בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו אמות העולם בהן מה ראו אלו להתקרב יותר מהאמות, סתם פיהן הקב"ה, אמר להן הביאו לי ספר יחוסין שלכם וגו' כשם שבני מביאין ויתילדו על משפחתם וגו'.

לדברי רבי נפתלי יובן, כי על ידי הזכרת זכות אבות, יותר קל לבוא למדת ענוה, ואכן חז"ל חושבים את מדת הענוה כאחת מהמדודות שהתורה נקנית בהם (אבות ו).

והנה האמת היא שאף שגם לחלק מאמות העולם יש את זכות אברהם ויצחק, הם מיחסים עצמם לאברהם וליצחק לגאות ולהתפארות, מה שאין כן בני ישראל, מגיעים לשפלות בהעלות על זכרונם היחוס.

זה שאמר המדרש, אחר שהתקנאו בהם

לכספו אני זקוק, אך איזה התקשרות יש לי עמו, האם בתורה ותפלה שלו". (גדולת מרדכי)

ולא יבאו לראות כבלע את הקדש וגו' (ד ט)

בבקר של שבת קדש פרשת במדבר, כ"ט איר שנת תר"י בעוד הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זיע"א יושב על פסא מלכותו בחדרו הקדוש לפני החמש הפתוח והוגה בפרשה, פנה רבי מאיר אל בתו הרבנית הצדקת משאץ שנכנסה אל החדר, וסח לה כי חש הוא חלשה בלבו.

מהרה הרבנית ויצאה להחיש לו כוס חמין, אולם מששכה, מצאתו כשראשו שמוט על חזהו ונשמתו הקדושה הרקיעה לשיבה של מעלה, ידו הטהורה עדין מנחת על גבי החמש, ואצבעו מצביעה על הפסוק האחרון שבפרשה, 'ולא יבאו לראות כבלע את הקדש'.

ענתה הבינה מדוע נשלחה באתו הרגע החוצה, שכן לשום לילוד אשה אסור היה להיות נוכח בעת הרקיעה נשמתו הקדושה לשמי מרום, כך, במיתת נשיקה ממש ולאחר הכנה דרבה ארצה וממשכת, חלף הלך לו רבי מאיר לעולם שכלו טוב.

במוצאי אותה שבת, ישב הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א סמוך לשלחן שעליו היו שתי גרות דולקות, לפתע כבה אחד הגרות, מהרו הגבאים להדליק את הגר מחדש, והנה כבה הגר השני, אז אמר הרבי מרוזין, "הנה חדשות בעולם".

למחרת ביום א' צוה הרה"ק מרוזין לאסור מרפכתו וסבב את בית החיים שבע פעמים, וגזר על האנשים שיאמרו לו מה קרה, כי רואה חשיכה גדולה, והם שכבר שמעו מפטירת רבי מאיר, הכרחו לגלות זאת לרבי מרוזין.

בשמעו נאנח ואמר, "הכרנוהו בחייו, אולם, ככל שהערכנוהו לא שערכנו את גדלתו עד כדי כך". בגדל האבל על סלוקו של רבי מאיר, דחה הרבי מרוזין את מועד נשואי בן זקוניו הרה"ק רבי מרדכי פייבוש מהוסיאטין זיע"א, אשר נקבע לשבוע שאחרי חג השבועות באותה שנה, והורה לדחותו לתחלת חדש תמוז לאחר כלות השלושים' מהסתלקות הרבי מפרימישלאן. (גליונות משמרת איתמר ב)

לאחר מכן נכנס יהודי לבקש ברכה לקסף, וקבל ברכה, מאחר והלה לא היה קונה מעולם לוטו, הזמינו לפניו משמים הזדמנות שיקנה כרטיס הגרלה, הוא נסע במונית, ולנהג לא היה עדיף, והוא בקש ממנו לפרט את הכסף בקיוסק סמוך.

בעל אותו קיוסק לא אבה לפרט שטרות חנם לכל דורש, ובליית ברה"ק חפש לרכש דבר מה בזול ואז ישיב לו בעל הקיוסק עדיף, הוא קנה בפרוטות אחדות הגרלת לוטו, ובבוא הזמן הגריל וקבל סכום גדול.

רגיל היה רבי נטע לספר עובדא זו, להורות יסודי האמונה כי אשר מגיע לאדם, הוא יקבל גם ללא שיעשה השתדלות מעצמו, לקנות הגרלות וכדו', כשיגיע זמנו לכך, יביאוהו משמים לקנות בעל כרחו.

משראתה רבי נטע כן, נכנס בשנית אל הרבי מהוסיאטין ושפך את צקונו לבו לפניו, "מדוע אנכי בקשתי ברכה ליראת שמים ולא נעניתי, ויהודי זה אך בקש על ממונו, וכבר זכה לישועה כה מפלאה".

השיבו הרבי, "אלו היה רצונך ליראת שמים באפן כה חזק כפי שהלה רצה כסף, היית גם אתה נענה". אומרים שאכן מני אז התעלה ביתר שאת, עד שרצונו ליראת שמים גדלה אף על רצונו של פלוני לכסף. (נטיעה של טמחה)

וישח משה את כסף הפדיום (ג מט)

דרבו בקדש של הרה"ק רבי מרדכי מקאזמיר זיע"א הייתה לעשות שומא והתחבבות על סכומי כסף, מכל אלו שבאו אליו בבקשת ישועה ורחמים, סכומים אלו מקפיד היה שיפרעו במלואם. אצל המשמש בקדש מנחת הייתה רשימה מדיקת של כל המתחבבים, כל עוד לא פרעו חובותיהם במלואם, לא הניחם להכנס פעם נוספת אל הקדש פנימה.

פעם הגיע אחד החסידים שבקש להכנס אל הקדש פנימה, אך הגבאי מנעו בגין חובותיו הקודמים, החל החסיד לבכות ולהתחנן על נפשו שתנתן לו הפעם רשות להכנס, עד שמקול בכיותיו ותחנוניו נעשה רעש גדול.

פתח הרבי מקאזמיר את דלת חדרו לברר סבת הרעש, ובשמעו ספור הדברים אמר לחסיד שייכנס לחדרו. אחר שיצא החסיד מהבית פנה הרבי לחסידים שזכחו במקום ואמר, "מה חושב חסיד זה, הכי

רוצים, היגד כל כך צודק ואומר נכון, 'ושנים יסעו', השנים נוסעות וחולפות במהירות". (אוסף אמרים)

ואלה תולדות אהרן ומשה ביום דבר ה' את משה בהר סיני (ג א)

בישיבתו סדר ראש הישיבה רבי משה שניידר זצ"ל, שכל בחור מבגר יעמד סמוך לבימה פעמים בשבוע למשך כשעתיים, להשיב לצעירים ממנו על מה שהתקשו בהבנה, אף היה קורא לזה בשם, עבודת הקדש.

רגיל היה לומר שכשם שהנותן מעשר מכספו לצדקה, זהו סגלה להנצל מכל גזק בממונו, כך גם הנותן מעשר מזמנו למודו ומפקיר עצמו להשיב לאחרים, זו היא סגלה נפלאה לו להצליח בלמודו.

וכן איתא בגמרא תמונה (טו.), 'בשעה שהתלמיד הולך אצל רבו ואומר לו למדני תורה, אם מלמדו מאיר עיני שניהם ה" וכו', רבי משה סבר שזה מפתח גדול להצלחת הבחורים בישיבה, הן לצעירים והן לתורמים מזמנם.

והוסיף עוד לבאר גדל מעלת המסיע לחברו בתורה, שכאשר אדם עושה חסד עם זולתו בתורה, הקב"ה משיב לו במדה כנגד מדה ועושה גם עמו חסד בלמוד התורה, ונותן לו סיעתא דשמיא מרבה בהבנת התורה.

מאתר וברור שאין אפשרות לזכות להבנת התורה אלא על ידי סיעתא דשמיא, אם כך הדרך המבוקרת לזכות להבנת התורה היא על ידי שמסיע לחברו בלמוד התורה.

אומר היה רבי משה שניידר שבכך קימו דור המדבר מצות צדקה, הרי לא היה חסר להם בגשמיות כלום, אבל יכלו לקיים מצות צדקה בכך שסיעו לאחרים ברוחניות ובלמוד התורה. (טעם ודעת)

ואני הנה לקחתי את הלויים מתוך בני ישראל וגו' והיו לי הלויים (ג יב)

בצניעותו, בקש החסיד המפלא רבי נטע ציינוירט ז"ל מהרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זיע"א ברכה ליראת שמים, השיבו הרבי בתמיהה, "יראת שמים", כאומר, אין זו בקשה לברכה כי אם יש לעמל על כך.

פרשת במדבר

במדבר סיני - לדבר רק בדברי תורה

הרה"ק רבי מנחם מענדל אלטר הי"ד, בנו הצעיר של הרה"ק השפת אמת זיע"א, מלבד היותו מגדולי הרבנים בפולין, רבה של העיר פאבניץ, גם הייתה לו ישיבה חשובה בשם 'דרכי נועם'. ישיבה זו התקיימה עד לימי מלחמת העולם הראשונה ונודעה כשייבה איכותית ביותר. פעם אחת הריץ הרב מפאבניץ מכתב בהול לאביו של אחד מהתלמידים, וכתב בו כלשון הזה: דע לך כי בנך סר מדרך הישר. ניתן להבין את הבהלה הגדולה בה קיבל האבא את המכתב המפתיע הזה, בעוד שלא היו כל סימנים מקדימים לכך שבנו מתדרדר ברוחניות. תיכף משקיבל האבא של הבחור הוא עלה על הרכבת ונסע מיד לישיבה בכדי לראות את הנעשה עם בנו ולעשות ככל שביכולתו בכדי להחזירו למוטב. תוך כדי נסיעתו פגש האבא בדרכו באנשים שהיו מבאי הישיבה והוא שאל אותם על אודות בנו, אלא שהם השיבו לו כי הכל שלום אצלו, ועולם כמנהגו נוהג. חשב האבא לעצמו: אולי בכל זאת אנשים אלו אינם יודעים את האמת, והרי ראש הישיבה כותב לי שבני סר מדרך הישר. כשהגיע למקום הישיבה החליט האבא שעליו להכנס תיכף ומיד להיכל הישיבה, בכדי לראות כדת מה לעשות. להפתעתו מצא האבא את בנו יושב עם שאר חבריו הטובים ולומד בקול ובחשק רב. לא היה ניכר על הבחור שהוא השתנה מתמול שלשום. ניגש האבא לצוות הישיבה והתעניין על הבן, ואף הם מילאו פיהם בתהילת הבחור. **ככל שהאבא ניסה לשמוע, האם מישהו מאנשי הצוות הבחין בהתדרדרות כלשהיא, נענה האבא בתמיחה מרובה: ברוך ה', הבחור יושב ולומד כראוי, מתפלל כראוי, וכל הליכותיו כשל בחור חסידי מהוגן. כמוכן שהאבא התפלא מאוד ולא היה מסוגל להבין את פשר הדברים שכתב לו ראש הישיבה הרה"ק מפאבניץ. פנה האבא לביתו של ראש הישיבה, והוא נכנס אליו לשאלו על כוונת דבריו. נענה לו הרה"ק מפאבניץ ואמר לו: אתה אביו של בחור פלוני? דע לך שאני ראיתי במו עיני שבאמצע לימודו הרי הוא פוסק ממשנתו ועוסק בדברים בטלים...** (מרבה תורה' עמוד קסז).

הדברים אשר דבר כל ימיו מעצמו לבד הדברים אשר צוה מה' לדברם, הא למדת שקיים ודברת גם, ודבריו אלה כל רואה יעיד כי כולן דברי תורה וחכמה ומוסר.

על חומרת האיטור לדבר דברים בטלים היה הרה"ק האמרי חיים מויזניץ זיע"א מפרש את הפסוק בתחילת הפרשה (במדבר א א): **וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינִי בְּאֶהָל מוֹעֵד**, שבני ישראל נתבעו שכל דבריהם יהיו בבחינת 'סיני', דהיינו, דברי תורה, וזולת דיבורים אלו ראוי שלא ידברו כלל. וזהו 'במדבר סיני' - שכל הדיבורים יהיו רק בתורה.

בן צוער - תורה מתוך צער

בזמנו של הגאון רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל, אשר בימים אלו מציינים מאתיים שנה לפטירתו ביום י"ד סיון תקפ"א, חי יהודי בשם ר' משה סולובייצק. ר' משה היה עשיר גדול, הוא התעסק במסחר של עצים לבנייה, לנגרות ולהסקה. בבעלותו היו יערות עד, משם היה קוצץ את העצים אותם היו מוכר ומייצא למדינות רבות. ר' משה היה ידוע בעשירותו המופלגת, ועוד יותר מכך היה ידוע כגומל חסדים טובים, כאיש צדקה וחסד, כי ידו הנדיבה הייתה פתוחה לעזור ולסייע לכל דל ולכל נצרך. ר' משה היה ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, ותמן בלומדי תורה וברבנים. ויהי היום, ר' משה פשט את הרגל וכל עושרו הגדול הלך לפתע לטמיון. כמה החלטות עסקיות שגויות שקיבל ר' משה הביאו אותו לצאת נקי מנכסיו, והוא נשאר ללא רכוש. מאיגרא רמא לבירא עמיקתא. והדבר היה לפלא גדול ולשיחת היום. הרי כולם הכירו בצדקתו וביושר לבבו, בנדיבותו הרבה ובמעשי צדקותיו המרובים, והנה אסון שכזה, טרגדיה גדולה בה הוא מאבד את כל רכושו.

בפקודת רבי חיים מוולוז'ין הושיבו בית דין מיוחד על מנת לבדוק את כל עסקיו של ר' משה בכדי לחפש ולמצוא את הסיבה לנפילתו הפתאומית. הרבנים הדיינים בדקו את כל עסקיו המסועפים של ר' משה, עברו על כל ספרי החשבונות, וניסו למצוא את הסיבה האמיתית לקריסת העסקים. לאחר בירורים מדוקדקים הגיעו הדיינים לכלל מסקנה ברורה שלא היה שום דופי בניהול העניינים.

הסברא היחידה שהעלו על סיבת הירידה מנכסיו של ר' משה הייתה 'חטא' אחד שנכשל בו, מה שעבר על דברי חכמים שתקנו באושא 'המבזבז אל יבזבז יותר מחומשו' ואילו ר' משה

חילק מכספו ביד נדיבה ופיזר ממונו לכל פושט יד ולכל נזקק ונצרך. רבי חיים שמע את המסקנה הזו ודחה אותה לחלוטין, באומרו כי לא יתכן שעל דבר זה נענש ר' משה בעונש חמור כזה. האם על נתינת צדקה ייענש אדם ויפסיד את כל רכושו?!

בתוך כך, הואיל ורבי משה יצא נקי מנכסיו ונשאר פנוי מעסקיו, הוא קיבל החלטה איתנה להקדיש את זמנו ללימוד תורה. הוא פנה אל עבר בית המדרש והחל ללמוד במרץ רב ובעיון גדול. את כל כוחותיו העצומים שהשקיע עד כה בעסקיו המסועפים, היה משקיע בתורה ובעיונה. חיש מהר נתגלה כבעל כשרון ועשה חיל בלימודו, עלה ונתעלה עד שנחשב בין טובי הלומדים. כחלוף כמה שנים כבר יצא שמו כמי שכוחו גדול גם באסוקי שמעתא אליבא דהלכתא ובהוראת דבר ה' זו הלכה והוא נתקבל להיות מורה הוראה בקהילת קובנא. גם את בניו הוליך עמו לבית המדרש עד שיצא שמעם כגדולים בתורה.

בנו, רבי יוסף, זכה להכנס אל הקודש פנימה ונעשה חתנו של רבי חיים מוולוז'ין. יצוין כי רבי חיים מוולוז'ין עוד הספיק לראות דור רביעי במשפחה זו, את הגאון רבי יוסף דוב סולובייצק זצ"ל, בעל 'בית הלוי', שבהיותו ילד צעיר כבר הראה את כוחו הגדול בתורה בפני זקנו מוולוז'ין.

כעבור כמה שנים אמר רבי חיים מוולוז'ין: עכשיו אני מבין את פשר נפילתו הכלכלית של רבי משה, דבר שהיינו מתחבטים בו עידן ועידנים. כפי הנראה רצו ליתן לו משמים שושלת מפוארת של תלמידי חכמים, כשכר גדול של הצדקה שפיזר, אלא שמבית עשירים לא יתכן שתצא שושלת כזו, לפיכך נטלו ממנו את העשירות, כדי שילמד תורה מתוך הדחק, ורק כך היו יכולים לזכות אותו בדורות של תלמידי חכמים מופלגים (אבי הישיבות' עמוד 169).

על הפסוק (במדבר א ח): **'לִישְׁכָּר וְחִנָּאֵל בֶּן צוּעֵר**, פותח רבינו האור החיים הקדוש ומסביר, שהקדימו את שבט יששכר "לצד היותו בן תורה", ולאחר מכן הוא מסביר שבשמו של נשיא שבט יששכר מרומז אופן קניית התורה: **אמצעות קניינה - 'בן צוער' שאין התורה נקנית אלא על ידי יסורין, כך היא דרכה של תורה** (גיטין נז). **אדם כי ימות באהל, ומסיים רבינו, שאכן נתנאל בן צוער זכה להיות נשיא שבט יששכר מפני זה שקנה את התורה מתוך צער: כי לצד המפעל הרשום בשמו שהיה בו זכה להיות נשיא לבני יששכר יודעי בינה לעתים.**

עשרה ראשונים בבית הכנסת

הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל נולד בשכונת שערי חסד בירושלים, ושם, בדירה קטנה ברחוב פרוש 11, התגורר כל ימיו ומביתו יצאה תורה והוראה לכלל ישראל. רבי שלמה זלמן קבע את מקום תפילתו בבית הכנסת הוותיק שבמרכז השכונה, "בית הכנסת הגר"א", שברחוב בר זכאי.

סיפר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א שפעם אחת הוא בעצמו הגיע לביתו של רבי שלמה זלמן כדי לשוחח אתו בדבר הלכה. תוך כדי השיחה, מסתכל רבי שלמה זלמן בשעונו ואומר לאורח: הגיע זמן התפילה! אחד מבני הבית שהקשיב לשיחה התפלא על כך, זאת לפי שידע שעד לתחילת התפילה בבית הכנסת "הגר"א" יש עוד רבע שעה, ואילו הדרך מרחוב פרוש עד לרחוב בר זכאי, מהבית של רבי שלמה זלמן עד לבית הכנסת, לא אורכת יותר משתי דקות. מדוע רבי שלמה זלמן עוצר את השיחה כבר כעת ואומר שהגיע זמן התפילה?

רבי שלמה זלמן ראה את פליאתו והוא נענה ואמר לו במתק לשונו: אילו היינו מוזמנים עתה לפגישה עם נשיא ארצות הברית, בוודאי שלא היינו יוצאים לפגישה ברגע האחרון. היינו עושים את כל ההכנות הנדרשות כדי שנהיה במקום בזמן, ועושים הכל כדי ששום תקלה ומניעה לא תעכב אותנו בדרך. האם לא ברור לנו שהיינו יוצאים לדרך הרבה יותר מוקדם מרבע שעה לפני קיומה?! על אחת כמה וכמה כשיש לנו פגישה עם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, פגישה בה יש לנו את הזכות לדבר אתו ולשטוח לפניו את תפילתנו ובקשתינו, האם לא נקדים ונצא לקראת הפגישה מספיק זמן קודם לכן?

ומי שהמשל על פגישה עם נשיא ארצות הברית נשמע לו קצת רחוק ממנו, כמה סיכויים יש לו לפגוש בנשיא, הרי לנו משל מחיי היום יום: רשת חנויות גדולה ומצליחה עשתה מבצע לרגל פתיחת סניף חדש. העשרה ראשונים שיגיעו בפתיחת החנות יקבלו זכות קנייה. באיזה סכום? החליטה הנהלת הרשת שהסכום יהיה זהה למספר המבקרים שיהיה באותו יום בחנות. יבואו מאה איש היום - יקבלו העשרה ראשונים מאה שקל. יבואו אלף איש - יקבלו העשרה ראשונים אלף שקל. הרי אין לתאר ואין לשער מה שילך שם, יהיו אנשים שיבואו לישון בלילה על המדרכה ליד החנות, יחכו שעות על שעות סמוך לחנות, כדי שהם יהיו העשרה ראשונים בחנות, כדי לקבל את הסכומים הגדולים המובטחים.

עכשיו שימו לב, רבי יהושע בן לוי אומר במסכת ברכות (מז): **לעולם ישכים אדם לבית הכנסת כדי שייזכה וימנה עם עשרה הראשונים, שאפילו מאה באים אחריו, ונתנין לו שכר כנגד כולם.** אלו שמשכימים ופותחים את בית הכנסת - מקבלים שכר כנגד כל המתפללים שיבואו אחריהם. יבואו מאה - יקבל שכר כנגד מאה איש. יבואו אלף - יקבל שכר כנגד אלף איש.

על הפסוק (במדבר א ג): **וְשָׁמְרוּ הַלְוִיִּם אֶת מִשְׁמַרְתּוֹ מִשְׁפַּח הָעֵדוּת**, מסביר רבינו האביר יעקב זיע"א בספרו 'פתוח חותם' שיש כאן רמז על עניין זה של עשרה ראשונים בבית הכנסת, שכן 'את משמרת' הוא ראשי תיבות: 'אופן תפילה: מ'שכים ש'יהיו מ'עשרה ר'אשונים ת'חילה. אופן התפילה הנכון והראוי הוא שיהא האדם משכים ומגיע בעשרה הראשונים לבית הכנסת.

וכמה חבל על אותם אנשים, שבהמשך למשלים הקודמים, כבר הגיעו לבית הלכן לפגישה עם נשיא ארצות הברית, כבר הגיע הזמן של הפגישה, הנשיא מחכה עליהם והם לא נכנסים. הם נמצאים בפתח החנות, מחלקים את השוברי קנייה, זכויות של מאות אלפי שקלים, רק להושיט את היד ולקחת. והם לא לוקחים.

עליהם היה מבכה הגאון בעל 'פלא יועץ' ואומר: והמקדים להיות מעשרה ראשונים נוטל שכר כנגד כל הבאים, ובפרט המקדים להיות ראשון הפליג מאד בזוהר הקדוש בשבחו דקאי בדרגא דצדיק והוא תיקון גדול לפגם הברית ונעשה ריע אהוב רחימא דקב"ה, מי שמע כאלה ולא ישתדל בכל כוחו להיות הראשון או לפחות מעשרה ראשונים לעשות נחת רוח ליוצרו המשלם שכר טוב לעושי רצונו. ויש רבים שבאים בהשכמה לבית הכנסת והיו יכולים להיות מעשרה ראשונים, אלא שבוחרים לישב בחוץ בעזרת בית הכנסת להרבות שיחה ועזבו לאחרים חילם ואין שם על לב ואינו מקפיד שיקדמנו אחר, לפי שאין יודעים מה המצוה הזאת.

כמה חבל.

וכן נסענו איש למשפחותיו

הרה"ק רבי אברהם מסלונים זיע"א, בעל 'סוד העבודה' נולד בשנת תקס"ד בערך, במשפחה חסידית אצילה, ענף מגזע מלכות בית דוד אביו הגאון רבי יצחק מתתיהו, ששימש דיין וריש מתיבתא בעיר פינסק קרלין והיה מיוצאי חלציו של רבינו המהרש"א הקדוש. רבי יצחק מתתיהו היה חסיד מקושר אל הרה"ק רבי אשר הגדול מסטולין זיע"א ואף הביא את בנו רבי אברהם להסתופף בצלו ולקבל את ברכתו.

סיפר נכדו הרה"ק רבי משה מידנר זצ"ל להרה"ח רבי יצחק מתתיהו לוריא ע"ה, כי רבי יצחק מתתיהו בימי חורפו, לפני שנתמנה לדיין בעיר פינסק קרלין, הייתה פרנסתו מצויה לו מחנות לממכר מצרכי מזון, אשר ניהל ביחד עם שותף פלוני מבין החסידים. פעם אחת אירע להם שחלפו בסביבה גדודי צבא וקצינים גבוהים בעיצומו של יום השבת, ויש שאומרים שהיה זה ביום שישי בין הערביים, אחרי שהם כבר קיבלו את השבת, וביקשו מהם למכור להם

דברי מאכל עבור החיילים הרבים.

סירבו השותפים ואמרו לקצינים כי בשל קדושת השבת אין הם יכולים לעוסק במקח וממכר. נענו הקצינים ואמרו: אם אין אתם יכולים למכור לנו - ניקח את דברי המאכל בעצמנו. הכריחו הקצינים את השותפים למסור לידיהם את מפתחות החנות, ואכן הם לקחו מתוכם כמויות של מצרכים עבור החיילים. אותם קצינים היו אנשים מהגונים יחסית ולא הייתה בדעתם לגנוב את המאכלים מהשותפים, ולכן אחרי שבת חזרו ובאו אליהם, החזירו להם את המפתחות ושילמו להם על הכל במיטב כספם.

היה רבי יצחק מתתיהו בצדקותו ובחסידותו דן עם שותפו, כיצד יעשו עם המעות שהרויחו באותו שבת, האם לחלק אותם צדקה לעניים או שמא ראוי שלא להנות מהם כלל ולהשליכם בנהר. וכפי הנשמע, נפלה ההחלטה לזרוק את כל הכסף בתוך הנהר, שלא להנות ממשחר כביכול שנעשה בעיצומו של יום שבת קודש.

נוסף לזאת החליטו השותפים, שבשל מאורע זה שכמעט באה תקלה לידם, ראוי להם לסגור כליל את בית מסחרם ולחפש לעצמם מקורות פרנסה אחרים, וכך עשו: החנות נסגרה! כיון שנשאר רבי יצחק מתתיהו מחוסר פרנסה הוא החליט לפנות לתחום הרבנות ונסע לתור לעצמו מקום מתאים בו יוכל להורות הוראה בישראל. כיון שהגיע לקהילת פינסק הסמוכה לקרלין, נודע לו כי דרוש כאן מורה הוראה, הוא הציע את עצמו, ולאחר שתהו על קנקנו בחרו בו ראשי הקהל לכהונת דיין דמתא.

בתקופה זו של אחרי סגירת החנות, בשעה שהיה רבי יצחק מתתיהו מחפש ונודד בעיירות אחר מקום מנוח לכף רגלו, הוא הביא את בנו היניק רבי אברהם, שאז היה ילד כבן שש או שבע שנים, אל בית ידידו החסיד רבי שמואל זצ"ל רב קהילת רוש וביקש ממנו שהילד ישהה אצלו והוא ישים עינו עליו. אמר רבי יצחק מתתיהו **לרבה של רוש: חס אני על בני אברהם, הלא הרבי רבי אשר הגדול מסטולין הבטיח שהוא יזכה לגדולות מעניני קדושה, ולכן אין כדאי שאטלטלו עמי בדרכים, שהרי כך מרומז בדברי הכותב 'והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה' - מי שרצונו להשאר בטהרה, עליו שלא להיות בדרכים, שכן דרך העולם שבדרכים באים לידי קולות והנהגות מסוימות שאין נוהגים כך כששוהים בבית.**

על הפסוק (במדבר ב לד): **וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכָל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה כִּן חָנוּ לְדִלְגָתָם וְכִן נָסְעוּ אִישׁ לְמִשְׁפַּחְתּוֹ עַל בֵּית אֲבֹתָיו**, היה הרה"ק מדעעש זיע"א מפרש בספרו 'מעגלי צדק', שאת כל המנהגים הטובים שהיו בני ישראל מתנהגים בביתם, בפרט אותם מנהגים שהם ממנהגי אבותיהם הקדושים, כך גם היו מתנהגים בהיותם בדרכים, ולא הניחו דבר שלא נהגו בו.

מילין יקירין וחידושים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הָתָא חֲזָה־תָא

חֲזָה־תָא דְאִוְרֵי־תָא יְסוּד הַדָּשׁ וְנִפְלָא עַל הַפְּרָשָׁה

הכנה למתן תורה

השעה שבו מרגיש הוא קרבת ה', ויש לכל ישראל זמנים בהתגלות. והעבודה בשעה זו היא כמו שאמר החידושי הרי"ם ע"ה על הפסוק (תהלים לב ו) 'על זאת יתפלל אליך כל חסיד לעת מצוא', כי כשזוכים לאיזה התגלות צריכים לראות שיהיה נקבע בלב היטב להיות דבר של קיימא, וזה הכוונה 'ביום טובה היה בטוב', שיהיה כל מציאות הוייתו כלול בטוב המתגלה באותו יום, ואם הוא שקוע בטוב ואינו מסיח דעת ממנה אזי מתקיים בהוייתו יאה, שנשאר הדבר להיות בר קיימא.

שעה של הארה מכח הקול ממתן תורה שלא פוסק בכל הדורות

מהיכן ישנו כח ייחודי זה בבני ישראל, שלכל אחד יש זמני התגלות עד שיכול הוא וצריך לקחת ההארות לזמנים אחרים שבהם נסתרת הקדושה, תשובתה תהיה, כי כך טבע הקב"ה בנשמות ישראל עם קרובו מעת מתן תורתנו הקדושה שהיו בו כל ישראל שבכל הדורות 'את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה' (דברים כט יד), שכל נשמות שעתידין להיות אף הן עמדו לפני הר סיני.

וכח מעמד זה אינו נפסק לרגע שכך נאמר (דברים ה יט) 'קול גדול ולא יסף' ומתרגם אונקלוס 'ולא פסק', וכמו שאמרו צדיקים הכוונה שקול זה של מתן תורה מתלווה והולך בכל זמן ועת, והוא אותו הבת קול הנשמעת בכל יום מהר חורב ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה (אבות פ"ו מ"ב), והיא הבת קול האומרת שובו בנים שובבים, ומכניסה בכל אחד הרהורי תשובה בכל יום ויום. שכל התעוררות שיש לו לאדם לתשובה היא מכח הבת קול היוצאת בכל יום מהר חורב, שהיא המשך אותו הקול דמתן תורה שאינו פוסק לעולם.

אמרו חז"ל (אבות פ"ד מ"ג) 'אין לך אדם שאין לו שעה' ופירש השפת אמת (ויצא תרנ"ג ד"ה סולם) שלכל אחד יש את

לכל אדם יש עת מצוא ושעה של הארה בכל אחד מישראל יש זמנים שמאירים לו יותר או אפילו רגעים מסוימים, שכך

מִי־הָתָא דְפְלִיאָה

היוצא לדרך משתנים פניו והיושב בביתו נשאר בצורתו

וּבְנִסְעֵי הַמִּשְׁכָּן יוֹרִידוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וּבַחֲנֻת הַמִּשְׁכָּן יְקִימוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם (א נא). יש לפרש זאת בדרך דרש על פי דברי הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ ע"ה, ויש שהביאו מאמר זה בשם החוזה מלובלין ע"ה, דהנה, שתי פעמים הוזכר 'אשרי' בספר התהלים על סדר אותיות האל"ף ב"ת, האחד 'אשרי יושבי ביתך' (פד ה) שתיקנו לאמרו בתפילה יחד עם פרק 'תהילה לדוד' (פרק קמה) המסודר לפי אל"ף ב"ת, והשני 'אשרי תמימי דרך' (ק"ט א). אך בעוד 'אשרי יושבי ביתך' נאמר בסדר א' ב' בחד אפא, כלומר, פעם אחת בכל אות, השני - 'אשרי תמימי דרך', נאמר בתמניא אפין, מדוע.

כי 'אשרי יושבי ביתך' משבח את היושב בביתו שנשארים פניו כפי שהיה עד עתה, אך 'תמימי דרך' - הנזקק לצאת לדרך, משתנה צורתו ותארו לשמונה פנים, שאינו יכול להישאר בתומו ובצדקותו כפי שהיה עד עתה. וכמו שאמרו משמו של החוזה מלובלין ע"ה בפסוק (להלן ט יג) 'והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה' מפני מה איש זה טהור הוא, משום 'ובדרך לא היה' ולכך לא הפסיד את קנייניו הרוחניים אשר נאבדים חלילה כאשר יוצא לדרך וחלילה אינו שומר את עיניו.

ולכן ב'אשרי יושבי ביתך' אומרים בסוף הפרק 'תהילת ה' ידבר פי', ואילו בסוף פרק 'אשרי תמימי דרך' נאמר 'תעיתי כשה אובד', שהרוצה לשמור נכסיו וקנייניו הרוחניים, ימנע עצמו עד כמה שיכול מלהסתובב בדרך, שלא ימצא עצמו חלילה בבחינת 'תעיתי כשה אובד'. ואף היוצא לדרך ישמור עיניו לבו ומוחו שיישמרו בטהרתם, ואז ייאמר עליו 'אשרי תמימי דרך' - ההולכים בתורת ה', כי אשריו ואשרי חלקו של האדם שכאשר אין לו ברירה ונצרך ללכת בעיר ובשווקים, עם זאת הולך בתורת ה' וכפי ציווי התורה - 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם' (להלן טו לו), ומוחו תפוס בתורת ה'.

זהו הנאמר בכתוב בנסוע המשכן יורידו אותו הלוויים ובחנות המשכן יקימו אותו הלוויים לרמוז לנו כי בנסוע המשכן אף אם הוא בדרגת קדושה בבחינת משכן שזכה לעשות מעון ומשכן לשכינה הקדושה בתוכו, אך אם הוא בנסוע שאינו ספון בד' אמות של הלכה אלא נוסע מהכא להתם, אזי יורידו אותו, כלומר, עלול הוא לבוא לידי ירידה ח"ו. אך בחנות המשכן כשאדם נמנע ככל האפשר מלשוטט בחוצות ושומר עיניו יקימו אותו הלוויים תקומה ועלייה תהיה לו ואשרי חלקו בזה ובבא.

ברזא דאז"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

זהירות שלא לטפס בעבודת ה' למעלה ממדרגתו

להתעלות למעלה ממדרגתם בבת אחת שלא בהדרגה, והיה בזה שינוי סדרי העולם שהאירו להם אורות מופלגים שלא לפי הכנתם, ואפילו שהיו ממש בדיוטא התחתונה והיו ערומים מן המצוות זכו להגיע למדרגות עליונות עד שראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים, מכל מקום ירדו אחר כך ממעלתם, והיו צריכים לעמול במשך מ"ט ימי הספירה לחזור ולהגיע למדרגה זו בכוח מעשיהם.

מצות הגבלה כהכנה למתן תורה

ובדרך זו היתה ההכנה למתן תורה, שהצטוו בני ישראל להגביל עצמם לבלתי יתקרבו לפנים ממחיצתם, וזהו שנאמר להם (שמות יט יב) 'השמרו לכם עלות בהר', שתהיה העליה בהר ה' קימעא קימעא ולא בדרך דילוג וקפיצה, וכמו שהצטוו מיד אחרי מתן תורה 'ולא תעלה במעלות על מזבחי' (שם כ כג), וגם 'סיני' בגימטריא 'סלם', לרמוז שתהיה עבודת ה' כעליה בסולם מדרגה אחרי מדרגה, בבחינת 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה' (בראשית כח יב), ולא ידלג בבת אחת לראש המדרגות, אלא יקבע סולם על הארץ ויעלה מדרגה אחרי מדרגה עד שיגיע השמימה.

בפסוק זה נרמז אזהרה לעובד ה'

היה הרה"ק החתם סופר ע"ה מבאר, כי פסוק זה בא לרמוז לכל הבא בשערי עבודת ה' ועז חפצו להתעלות בעילוי אחר עילוי בעבודתו את בוראו, עליו לדעת דברי התורה ולא יבואו לראות כבלע את הקודש שלא יבואו לבלוע הקדושה בפעם אחת שלא בהדרגה, כי על ידי זה ח"ו ומתו כמו שאמרו חז"ל (ברכות מג:): פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם. אלא על האדם מוטל להכיר את מקומו ודרגתו וכשיתקן וישלים דרגתו יוכל להעפיל לדרגה גבוהה הימנה, וכך כתב בחובות הלכבות (שער אהבת ה' פ"ז), צריך להיזהר לקנות מידות טובות לאט ובמתניות, כדי שיתרגל להתנהג בהם, ויזהר שלא להרבות בעבודתו יותר מיכולתו כדי שלא יאבד מה שכבר יש לו, כי ריבוי השמן בנר הוא סיבה להיחלשות האור.

פסח ודם מילה, ובצאתם ממצרים כשבאו למרה נתן להם שבת וכיבוד אב ואם ודינים, ובמעמד הר סיני ציוה להם עשרת הדברות, עד שבערבות מואב השלים לצוות להם את כל התורה.

מביא רבינו בחיי משל להבנת הדברים, משל לאדם היושב זמן רב בחושך, ואם יצא פתאום ויסתכל בשמש יחשכו עיניו ותסתכן ראייתו, ולכן צריך שיסתכל באור מעט מעט עד שיתרגל בכך. וכשם שיקרה זה באור השמש, הוא הדין והוא הטעם בעצמו באור השכל, כי הדברים השכליים בדמיון הדברים הטבעיים, כי יקרה לשכל כמקרה החושים, וכוחות הנפש הלא הם קשורים עם כוחות הגוף. לכן מצינו בענין השגתו יתברך שיצטרך האדם לחנך שכלו מעט מעט, ובזה תהיה השגתו עולה ומתרחבת והולכת, כענין אור השחר שמתחיל לזרוח מעט אור ואחר כך הולך ומרחיב. ומי שעושה מעשיו במחשך ולא זרח עליו אור התורה, אסור לו לקפוץ בפעם אחת, אלא מעט מעט ירגיל עצמו להיטיב מעשיו, כדי שלא יכביד עליו עול התורה שמא תקופץ בו נפשו.

משל שתהיה העבודה בהדרגה

צא ולמד גם מה שכתב בספר עקידת יצחק (שער צב) שאין נדרש מהאדם להגיע בבת אחת אל השלימות, אלא מעט מעט יעלה עד לראש המדרגות, והמשיל משל למלך שציוה על עבדו לטפס לראש מגדל גבוה, והיה המגדל סגור מכל עבריו ואין דרך לטפס לראשו, התיירא העבד כיצד יעלה בידו להגיע לראש המגדל הגבוה, אמר לו חכם אחד, בודאי אין ביכולת בן אדם להגיע בבת אחת לראש המגדל, אבל העצה לכך היא לעלות ולטפס מעט מעט, ויעשה לו סולמות שיקרבוהו בדרך אל הגג, וכך יוסיף ויטפס עד שיצליח להגיע לראש המגדל. כן הוא גם בעבודת ה' בודאי שאי אפשר לשום אדם להגיע בבת אחת אל השלימות בעבודת ה', והדרך הנכונה היא להתחיל כפי יכולתו ולהוסיף להתעלות מעט מעט עד שיגיע אל השלימות.

יציאת מצרים שלא בהדרגה

ואף שביציאת מצרים זכו בני ישראל

וזאת עשו להם וחייו ולא ימתו בגשתם את קדש הקדשים אהרן ובניו יבאו ושמו אותם איש איש על עבדתו ואל משאו. ולא יבאו לראות כבלע את הקדש ומתו (ד יט-כ). כלל גדול מובא בספרים לכל הבא בשערי עבודת ה', שכאשר רוצה להתקרב אל הקדושה הן בענייני סור מרע והן בענייני עשה טוב, צריך להיזהר בזהירות יתירה שלא יבחר לעצמו דרך גבוהה ומדרגות עליונות שלמעלה מהשגותיו וכוחותיו, בין אם הם בגשמיות ובין אם הם ברוחניות, כי המטפס ועולה בלי הדרגה בפסיעה גסה ובפעם אחת, לא די שלא יעלה בידו להחזיק במעלות ומדרגות מופרות אלו שאינם תואמות לפי מצבו ומעמדו, אלא אף גם זאת עלול ליפול ולרדת אף ממדרגתו אשר כבר עומד בה עתה. וכל זה הוא מעצת היצר הרע להכשיל את האדם, ולכן צריך להיזהר מאוד ולעלות בהדרגה מחיל אל חיל עד שיגיע למדרגה רמה וגבוהה ותתקיים בידו.

התקרבות משה רבינו היתה

בהדרגה

בדרך זו פירש רבינו בחיי (שמות ג א) את ענין מחזה הסנה שהתגלה למשה רבינו, שבתחילת דרכו בנבואה רצה הקב"ה לחנוכו מעט מעט, ולהעלותו ממדרגה למדרגה עד שיתחזק שכלו, לכן בתחילה נראה היה לו כאילו אש גשמית בוערת בסנה, ולכן ביקש להתקרב ולבדוק במה השתנו אש וסנה זו משאר מיני אש וסנה אחרים, שכן אם היה יודע שזה מראה רוחני היה נמנע מהתקרב להסתכל בו. אחרי שהתחיל להתבונן באש התחזק שכלו והבחין שמלאך ה' מתגלה בתוך הסנה. ועוד הוסיף להתבונן עד שהתעלה יותר וראה במראה הנבואה את כבוד השכינה, וכך הגביהו מעט מעט והרגילו בהשגות אלוקיות, עד שיהיה בכוחו לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו.

גם בני ישראל קבלו את מצוות

התורה מעט מעט

כן כשבא הקב"ה לתת תורה לעם ישראל, לא הכביד עליהם בפתע פתאום עול תרי"ג מצוות, אלא מתחילה במצרים כשהיו ערומים מן המצוות נתן להם דם

חיי הצדיקים בעולם הזה למען הבנים והתלמידים

כי זכות הוא לה להשפיע מאורה לזולתה, ע"כ דברי קדשו.

וכן מסופר על היהודי הקדוש ע"ה שחלה בעת שהותו בצל רבו הרה"ק החוזה מלובלין ע"ה, כשהזכירו בנו רבי יהושע אשר מפוריסוב ע"ה לפני החוזה ע"ה שיעתיר בעבור אביו, אמר לו הרה"ק: לפעמים כשרואים בשמים על אדם מישראל שכבר גמר כל עבודתו שהיה לו לעבוד בעולם הזה, וכבר תיקן כל מה שהיה מוטל עליו לתקן בחלק שורש נשמתו, אם כן מוכרח להסתלק מהעולם. אך מאחר שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים (יבמות סד. חולין ס:): ולעבודתם, שולח אליו אנשים שיסעו אצלו ויסתופפו בצילו לדרוש ממנו את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון, ובזה יהיה לו עבודה מחדש בעולם הזה שהיא לתקן נשמות בני ישראל ולהדריכם בדרך הישר והרצוי לפני ה' יתברך, ובזה יוכל להיות שיסאר עוד בעולם.

הסתלקות בני אהרן מתוך דביקות עצומה עד שכלתה נפשם

והנה ממשיך החתם סופר ע"ה (תורת משה שם) לבאר שגם קדושי עליון אלו נדב ואביהוא, שהם 'מיודעיו של מקום', נתקרבו הרבה בעבודתם בדביקות עצומה בקדושה ובטהרה ובסילודין כשרפים ומלאכים וזכו להתפשטות הגשמיות, עד היותם בטלים ממצאוות ולהסתלקות נשמתם מחמת רוב כיסופין והשתוקקות ואהבת השם אשר בערה בהם, ולכך נאמר בהם (ויקרא טז א) 'בקרבתם לפני ה' וימותו'. והנה בספריהם של צדיקים ובכתביהם הרבו לבאר זאת, כשעיקר יסודם מדברים הנשגבים שכתב האור החיים הקדוש ע"ה בפירוש פסוק זה: שנתקרבו לפני אור העליון בחיבת הקודש ובזה מתו, והוא סוד הנשיקה שבה מתים הצדיקים וכו'. והוא אומרו בקרבנתם לפני ה', ואומרו וימותו בתוספות וא"ו, רמז הכתוב הפלאות חיבת הצדיקים, שהגם שהיו מרגישים במיתתם לא נמנעו מקרוב לדביקות נעימות עריבות ידידות חביבות חשיקות מתיקות עד כלות נפשותם מהם, עכ"ל.

כדי שיהיה המשך להתגלות זו לבניהם ובני בניהם עד סוף כל הדורות.

הקב"ה מוסיף חיות לאדם כשמדריך את בנו ותלמידו

והוא כעניין דברי החתם סופר ע"ה הידועים (תורת משה וירא ד"ה ונשתחוה ה-ב') שתכלית האדם אם יזכה באחריתו בעת צאת נשמתו להתקדש ולידבק באלקיו, והדיבוק נעשה ע"י המצוה בעשייתה, ואם יזכה באחריתו לעשות מצוה גדולה, כבר הפליגו חז"ל (שבת קיח.) 'יהא חלקי ממתי בדרך מצוה'. וככל שיתקדש יותר ימשך חלק הרוחני למעלה ויתקרב למקורו, ואם יזכה למות מחמת הקדושה הגדולה היא ויעלה כמו השלהבת המתדבקת באש הגדולה זה מיתת נשיקה, הנשמה נושקת ומתדבקת אל מקורה, ובה מת חנוך. וממשיך החתם סופר ע"ה ואומר: והנה כמה צדיקים היו זוכים למות בנשיקה בעת עסקם במצוה בקדושה גדולה, אבל לטובת בניהם ותלמידיהם המה נשארים בחיים.

הגם שאשרי האדם שחתמו ימיו מהרה נשארים הצדיקים לטובת בניהם ותלמידיהם

וכבר כתב הרמב"ם ע"ה באגרת לבנו והביאו החתם סופר ע"ה (שו"ת יו"ד הקדמה): ודע בני כי האדם המסכן בזה העולם השפל הנבזה אין לו מנוחה בו ואשריו למי שחתמו ימיו מהרה בלא טרדת נפשו, ע"כ. והקשה החתם סופר: ומעתה יפלא הלא עינינו רואות השרידים אשר ה' קורא, גם המה ינובון בשיבה, ובלי ספק כי הם השלימו נפשם בימי נעורם, ולהיכן אריכות ימים של אלו. אמור מעתה כי בודאי הם מצד עצמם כבר חתמו ימיהם, ואריכות ימים שלהם אינו לטובת עצמם, כי כבר שלמו ימיהם מצד כשרון נפשם, רק ה' יתברך מניחם עוד על האדמה לטובת זרעיהם וצאצאיהם ותלמידיהם, שיהנו מאורם וישלימו גם הם נפשם, ואין זה טלטול וטרדה להנפש,

וימת נדב ואביהוא לפני ה' בהקרבם אש זרה לפני ה' במדבר סיני ובגנים לא היו להם (ג ד). הקשו המפרשים מה באה התורה ללמדנו באמרה 'ובנים לא היו להם' מה קשר יש בזה לכך שמתו.

לביאורם של דברים יש להקדים ולבאר מאמר אחר שאמרו חז"ל (שבת פח:): ואמר רבי יהושע בן לוי, כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקדוש ברוך הוא יצתה נשמתן של ישראל, שנאמר (שיה"ש ו) 'נפשי יצאה בדברו', ומאחר שמדיבור ראשון יצתה נשמתן דיבור שני היאך קיבלו, הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם. ולכאורה הדברים צריכים ביאור, האם אכן רצה הקב"ה שימותו, הרי הוריד עליהם טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם, אם כן מלכתחילה מדוע פרחו נשמתם.

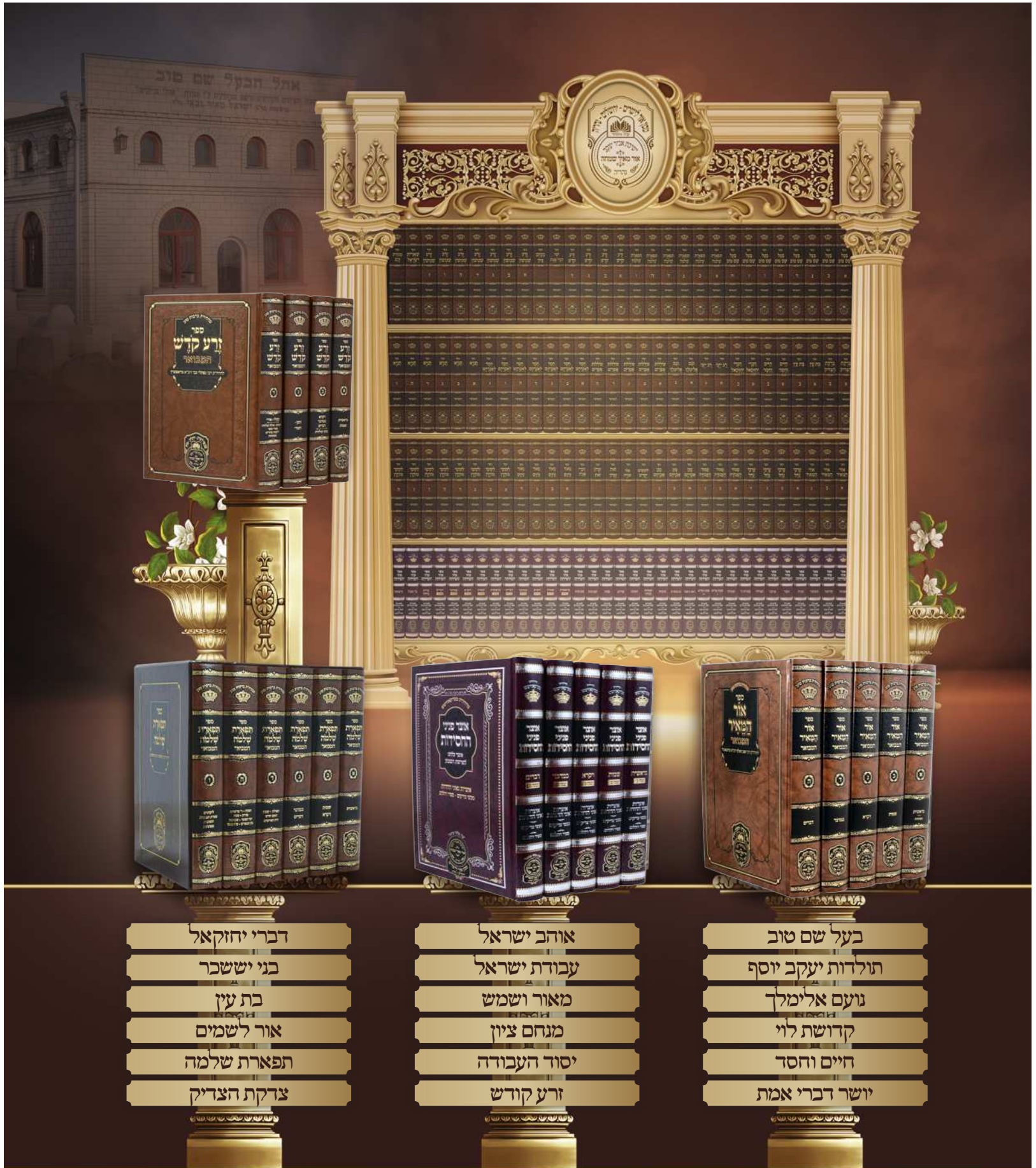
ועוד קשה בדברי בני ישראל לפני משה רבינו ע"ה (שמות כ טז) 'ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלקים פן נמות'. והקשו צדיקים הרי נשמתן יצאה בדביקות עצומה וגעלה נפשם את בשרם, אם כן מה להם לבני ישראל לחשוש 'פן נמות' וכי יש לך תענוג גדול מזה לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו למות מחמת דביקות וכיסופין לה' יתברך.

במתן תורה כלתה נפשנו להידבק באור פני מלך

אולם ביארו הצדיקים, כי אכן במעמד הר סיני ראו בני ישראל את המראה הנפלא מאורו יתברך, והגיעו למעלת המלאכים כדכתיב (תהלים פב ו) 'אני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כולכם' שמדבר על עת מתן תורה (ע"ז ה.), ולא זו בלבד, אלא עוד התעלו והגיעו לדרגה גבוהה יותר ממלאכי השרת. וכשהרגישו כי נתמלא כל העולם בשמים שמביאים תענוג, ובודאי בשמים אלו הינם משורש התענוג שמילא את כל חלל העולם, וראו את המראה הגדול והבהיר של 'וירד ה' על הר סיני' (שמות יט כ) שהרכין הקב"ה שכינתו וירד על הר סיני ופתח להם כל שבעת הרקיעים וראו שהוא יחידי, מרוב תשוקה ועריבות לא יכלו לעמוד ברשפי אש שלהבתיא ופרחה נשמתן בדביקות, אך הקב"ה החייה אותם והניחם בחיים

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לנשט ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישרים
נציגוב ועימוד: שוקיק קנר

דברי יחזקאל
בני יששכר
בת עין
אור לשמים
תפארת שלמה
צדקת הצדיק

אוהב ישראל
עבודת ישראל
מאור ושמש
מנחם ציון
יסוד העבודה
זרע קודש

בעל שם טוב
תולדות יעקב יוסף
נועם אלימלך
קדושת לוי
חיים וחסד
יושר דברי אמת

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת נינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחיו
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להזמנות: 1800-22-55-66